

Riksdagens protokoll 1997/98:22

Torsdagen den 30 oktober

Protokoll
1997/98:22

Kl. 12.00 – 13.31

14.00 – 15.01

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 24 oktober.

2 § Information från regeringen om åtgärder mot ekonomisk brottslighet

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Kampen mot den ekonomiska brottsligheten är ett av regeringens mest prioriterade områden inom kriminalpolitiken. Regeringen har också konsekvent och kraftfullt vidtagit en rad åtgärder för att stärka samhällets insatser mot denna brottslighet. Åtgärderna ingår i den strategi för samhällets samlade åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten som regeringen förelade riksdagen i april 1995.

Skadeverkningarna av den ekonomiska brottsligheten är av skilda slag och drabbar såväl den enskilde som företagen och samhället. Den ekonomiska brottsligheten undergräver basen för välfärden. Den minskar respekten för skatte- och bidragssystemen. Den får allvarliga konsekvenser för näringslivet genom att spelregler överträds och att konkurrens inte sker på lika villkor. Den leder till att de gemensamma resurserna inte kommer till användning för avsedda ändamål. Även brott riktade mot EU:s ekonomiska system medför stora negativa konsekvenser både nationellt och internationellt. I form av miljöbrott medför den skador på vår livsmiljö. Sysselsättning, tillväxt och priser påverkas negativt av den ekonomiska brottsligheten. Detta leder på lång sikt till att både samhälls-ekonomi och samhällsmoralen hotas.

Att bekämpa den ekonomiska brottsligheten är ett komplicerat och långsiktigt arbete. Erfarenheter både från vårt land och från andra länder visar att ett av de mest typiska dragen hos ekobrottsligheten är att den söker sig nya vägar och snabbt anpassar sig till nya förhållanden. De kriminella söker på olika sätt missbruka närings- och skattelagstiftning och utnyttja svagheter i kontrollsystemen. Därför räcker det inte med enstaka isolerade åtgärder från samhällets sida. Ekobrottsbekämpningen måste drivas på stor bredd och innefatta åtgärder av många skilda slag som tillsammans verkar mot målet att minska den ekonomiska brottsligheten.

En effektivare lagstiftning får exempelvis full effekt först när de myndigheter som tillämpar lagstiftningen har blivit effektivare genom höjd kompetens och förbättrad organisation. På samma sätt gäller det att få ett samspel mellan förebyggande och repressiva åtgärder. Kontrollsystemen måste vara avpassade på ett sådant sätt att de kan fungera effektivt och rättssäkert. Näringslivet måste kunna skydda sig mot brottsliga angrepp.

Herr talman! Regeringen har i dag beslutat om en skrivelse till riksdagen med en lägesrapport i fråga om bekämpningen av ekonomisk brottslighet. I rapporten redovisas en lång rad projekt inom ramen för regeringens åtgärdsprogram. Inte minst har en ökad tonvikt lagts vid det förebyggande arbetet. I detta ligger bl.a. att kontrollen effektiviseras och att myndigheternas arbetsformer utvecklas. Andra viktiga inslag i detta arbete är att utveckla samarbetet mellan myndigheter och att höja myndighetskompetensen i fråga om ekobrott.

I fler fall har projekt nu avslutats, exempelvis genom att ny lagstiftning har antagits och trätt i kraft. Andra projekt är på utredningsstadiet eller håller på att genomföras. Nya projekt tillkommer hela tiden. En av de viktigaste och mest angelägna delarna av ekobrottsstrategin tar ett stort steg framåt nästa år i och med att en ny styrnings- och myndighetsstruktur för ekobrottsbekämpningen inrättas.

Ett huvudproblem när det gäller att höja ekobrottsbekämpningens effektivitet har hittills varit att så många olika myndigheter och andra aktörer har varit involverade i arbetet. Samordningsproblemen har varit påtagliga och svåra att övervinna, inte minst när det gäller myndigheternas prioriteringar. Det har också många gånger varit svårt att bygga upp och behålla den specialkompetens som behövs för att kunna ta itu med nya former av ekonomisk brottslighet, exempelvis databrottslighet och miljökriminalitet, eller att möta den internationella utvecklingen. Dessa problem är inte specifikt svenska utan har visat sig också i andra länder.

För att möta utvecklingen tillskapas nu en ny och ändamålsenlig organisation. Den nya organisationen innebär att man skapar strukturer bl.a. åklagarväsendet, polisen och skatteförvaltningen som är skraddarsydd för kampen mot den ekonomiska brottsligheten. En ny åklagarmyndighet, Ekobrottsmyndigheten, inrättas och innebär att åklagare, poliser och specialister kan arbeta nära tillsammans under gemensam ledning och inom en gemensam ekonomisk ram.

Inom skatteförvaltningen påbörjas uppbyggnaden av särskilda skattebrottsenheter som kompletterar polisen. Därmed kommer man ifrån den trånga sektor som hittills funnits när det gäller att utreda vissa typer av skattebrott.

Samtidigt fullföljs inrättandet av en ny struktur för statsmakternas styrning av ekobrottsbekämpningen och för samordning av åtgärderna från myndigheter från olika sektorer i samhället. Den nya strukturen innebär att statsmakterna varje år slår fast myndighetsgemensamma mål och riktlinjer för ekobrottsbekämpningen och att myndigheterna samverkar omkring dessa mål och riktlinjer i ett nationellt ekoråd under ledning av Riksåklagaren. Samma struktur används också för myndigheternas återrapportering till statsmakterna.

Regeringen kommer att nära följa arbetet med att inrätta den nya myndighetsstrukturen för att säkerställa att den nya organisationen finner sina ändamålsenliga arbetsformer så snabbt som möjligt.

Herr talman! Även när det gäller kontrollverksamheten pågår flera viktiga lagstiftningsprojekt, särskilt inom skatteområdet. Flera har förts i hamn eller står inför sin fullbordan. Bättre regler för skattekontroll och skärpta regler om revision är några exempel. Lagen mot skatteflykt skärps från nästa år.

Även på andra områden pågår ett omfattande lagstiftningsarbete. Här kan nämnas att ett särskilt förslag om skärpta regler mot penningtvätt bereds inom Regeringskansliet. Reglerna om borgenärsbrott ses över liksom olika frågor om sanering av utsatta branscher. Olika åtgärder mot bolagsplundring övervägs, och ett arbete med nya regler om företagsböter samt ytterligare skärpningar i fråga om näringsförbud pågår. Åtgärder avseende brott i IT-miljö, sekretesshinder i ekobrottsbekämpningen, åtgärder mot bulvaner och en översyn av reglerna om förverkanden av vinning av brott behandlas i olika utredningar. Åtskilliga av dessa projekt bör kunna leda fram till ny lagstiftning som kan behandlas av riksdagen och träda i kraft under nästa år eller året därpå.

När det gäller kompetenshöjande åtgärder pågår olika projekt bl.a. som en effekt av det särskilda uppdrag regeringen gav till de berörda centrala myndigheterna i juni 1995. Arbetet har engagerat myndigheterna inom flera områden: domstolsväsendet, åklagarväsendet, Polisen, Tullverket, skatteförvaltningen och Patent- och registreringsverket.

En ny organisation för forskning inom rättsväsendets område införs nästa år genom att Brottsförebyggande rådet och Rikspolisstyrelsens forskningsenhet slås samman och får ökade forskningsresurser. Satsningen innebär också en förstärkt forskning om ekonomisk brottslighet.

En huvudpunkt i strategin är att också näringslivet måste ta ett ökat ansvar i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Efter överläggningar med näringslivsföreträdare har Justitiedepartementet inlett ett arbete med att, i nära samverkan med näringslivet, utreda hur näringslivet kan förbättra sitt eget skydd mot ekonomisk brottslighet.

Den ekonomiska brottsligheten är en internationell företeelse och bedrivs i ökande utsträckning genom gränsöverskridande transaktioner. Samtidigt blir den internationella ekobrottsligheten alltmer kvalificerad och får ett ökat inslag av organiserad kriminalitet. Regeringen kommer därför att lägga stor vikt vid att utveckla det internationella samarbetet, inte minst inom ramen för EU:s samarbete.

Genomförandet av strategin mot ekonomisk brottslighet omfattar för närvarande mer än 50 olika projekt. Det är regeringens avsikt att fortsätta den långsiktiga satsningen mot ekonomisk brottslighet med full kraft. Det är min förhoppning att det skall finnas en bred parlamentarisk uppslutning i arbetet mot den ekonomiska brottsligheten.

Anf. 2 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Jag vill fråga justitieministern hur miljöbrotten kommer att behandlas. I tidigare skrivelser har bara konstaterats att miljöbrotten skall ingå i ekonomisk brottslighet. Men det har i skrivelserna aldrig funnits strategier eller redovisats projekt där miljöbrottsligheten tagits upp.

Jag fick besked om att i den nya ekobrottsmyndigheten skulle också miljöbrotten behandlas. Senare fick jag veta att frågan skulle utredas

ytterligare. Jag skulle vilja ha besked om hur miljöbrotten kommer att hanteras och deras plats i den nya ekobrottsmyndigheten.

Vidare är ekobrottsmyndigheten litet förvirrad i sin organisationsstruktur. Tidigare var beskedet att ekobrottsmyndigheten helt och hållet skulle lyda under åklagarmyndigheten. I budgetpropositionen för detta år föreslås en ny struktur. Man delar upp så att storstadslänen får en egen organisation och övriga landet en annan.

Vad är anledningen till att det har blivit en sådan uppdelning? Ser inte justitieministern problem med denna uppdelning i organisationen, dvs. att i storstadslänen ha en myndighet direkt under regeringen och inte under Riksåklagaren?

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! När det gäller miljöbrotten är det min uppfattning att de i viss utsträckning, kanske i ganska stor utsträckning, är ekonomiska brott. Jag tror att kampen mot dem på sikt skall samordnas med den struktur vi har för att bekämpa ekobrottslighet över huvud taget.

På detta stadium har vi inte bedömt det möjligt att säkerställa tillräcklig kompetens i den nya myndighet som bildas. Vi har satsat alla krafter på att öka den totala kompetensen i vårt land när det gäller att kunna hantera miljöbrotten. Det finns ett stort behov av vidareutbildning och vidareutveckling av arbetsformer.

Jag nämnde i min information att det har satsats en del samordnat på central nivå för utbildning hos olika myndigheter. Det rör bl.a. just miljöbrottsligheten. Under det centrala utbildningsråd som har inrättats har det genomförts ett utbildningsprogram som omfattar ett sextiotal poliser och åklagare som har fått en vidareutbildning i att hantera ekobrott som är miljöbrott.

Jag räknar med att ökningen av kompetensen skapar möjligheter att också vidta åtgärder för att ha en bättre organisatorisk struktur för att hantera miljöbrotten. Jag kommer att återkomma till riksdagen med den frågan så småningom.

När det gäller den nya ekobrottsmyndigheten kan jag förstå Kia Andreassons något förvirrade uppfattning. Intrycket kan vara förvirrande om man inte har tagit del av det resultat som det rätt omfattande arbete som har pågått längre tid har lett till. Så småningom kommer man fram till ett beslut. Då blir bilden betydligt klarare, även om jag uppfattar att Kia Andreasson har missförstått någonting.

Det är icke så att den åklagarverksamhet som skall bedrivas beträffande de tre storstadsområdena i ekobrottsmyndigheten på något sätt lyder direkt under regeringen. Det gör den inte. Det är en åklagarmyndighet som lyder under Riksåklagaren.

Anf. 4 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Först vill jag tacka justitieministern för den intressanta och viktiga informationen. Det är bra att vi kommer att få en lägesrapport, och jag skall med intresse ta del av den.

Jag har en fråga som kan verka liten i sammanhanget men som jag vet är svår för många köpmän i Sverige. Det är den illojala konkurrens de

upplever av den tillfälliga handeln. Jag vill gärna höra om justitieministern har tagit upp den frågan i sammanhanget.

Vi hade i Falun en sammankomst ordnad av Köpmannaförbundet och riksdagsmännen på Dalabänken. Där var bl.a. representanter för skattemyndigheter och kronofogdemyndigheter. Det visade sig att människor som strängt taget är stora grossister far mellan olika län med stora trailers.

De är i många fall direkta ekonomiska brottslingar. De kanske inte har betalat in moms eller arbetsgivaravgifter. De har personer närvarande som säger att de bara är där för skoj skull och inte får någon lön, osv. Det är oerhört svårt att spåra dessa människor.

Det borde vara väldigt klart att sådant måste kunna stoppas. Såvitt jag förstår har kommunen en skyldighet att se till att den inte upplåter torgplats till oseriösa företagare. Men det kanske inte alltid är så hemskt lätt för kommunen att övervaka det i detalj.

Samtidigt är det mycket viktigt för mig att säga att det finns en legitim torghandel som vi inte får försvåra för. Det gäller idrottsföreningar, skolklasser som skall åka på resa och tillfälligt vill sälja litet bröd eller att man vill sälja överskott från jordbruksproduktion, osv.

Hur tänker justitieministern ta itu med den här frågan?

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! När det gäller tillfällig handel är det en klassisk fråga. Jag uppfattar Birgitta Hambraeus fråga som rörande ekonomisk brottslighet i anslutning till tillfällig handel. Den principiella frågan i vilken utsträckning tillfällig handel skall accepteras som en konkurrent till den stationära handeln är en fråga av näringspolitisk natur som vi inte hantarer inom ramen för bekämpning av ekobrottsligheten.

Det förekommer naturligtvis en hel del ekonomisk brottslighet i samband med det man kan kalla tillfällig handel. Frågan är uppmärksammas bl.a. i Branchsaneringsutredningen. Den bereds för närvarande i departementet. Jag kan inte säga någonting om vad som kan komma ut av det arbetet.

Jag skulle också tro att denna fråga kan bli en av dem som vi kommer att ha anledning att ägna särskild uppmärksamhet i våra överläggningar med näringslivet självt. Där har vi påbörjat ett arbete där en av näringslivet självt utpekad person har fått ett särskilt uppdrag att inventera vissa problem och komma med förslag till åtgärder om hur näringslivet självt kan skydda sig i större utsträckning.

Det kommer att leda till överläggningar med näringslivet där vi fördelar ansvaret så, att jag tar på mig de uppgifter som behövs lagstiftningsvägen och i form av utveckling av myndigheternas arbete för att stödja näringslivets behov av skydd för den typen av illojal konkurrens, och näringslivet ser till sina egna möjligheter att åtgärda vissa delar av problematiken.

Frågan finns med på flera olika sätt i detta omfattande arbete.

Anf. 6 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Herr talman! Justitieministern betonar starkt behovet av ökat samarbete mellan olika myndigheter i kampen mot den ekonomiska brottsligheten, och det är alldeles utmärkt. Jag bara undrar på vilket sätt inrättandet av en ny myndighet skulle vara ägnat att underlätta detta samarbete.

Blir det inte i stället så att man bygger upp nya murar, kapslar in en viss verksamhet i en ny myndighet, och ofrånkomligen får kompetenskonflikter och sådant? Vad är det i den nya myndighetens konstruktion, rent konkret, som är ägnat att underlätta samarbetet? Man kan t.ex. jämföra med den samarbetsorganisation som redan finns i dag, nämligen Riksenheten mot ekonomisk brottslighet, REKO.

Jag vill ställa en fråga till justitieministern. Det är inte bara Kia Andreasson som har missförstått den nya myndighetens konstruktion. Det tycks även justitieministerns egna tjänstemän på departementet ha gjort.

I en promemoria av den 2 oktober som ligger till grund för kommittédirektiven för den särskilde utredaren står uttryckligen att myndigheten kräver vissa särlösningar med hänsyn till myndighetens särskilda roll med nationella stabsfunktioner i fråga om ekobrottsbekämpningen. ”Ekobrottsmyndigheten är i vissa avseenden en myndighet direkt under regeringen. Myndigheten kommer därför att förfoga över ett eget anslag och kommer också att få ett eget regleringsbrev — —”

Hur kan man få detta till en myndighet inom åklagarväsendet?

Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Beträffande den sista frågan är det uppenbarligen svårt att fullt ut uppfatta konstruktionen av den nya myndigheten. Kia Andreasson frågade mig uttryckligen hur det kunde komma sig att åklagarverksamheten i de tre storstäderna skulle kunna bli direkt underställd regeringen och inte Riksåklagaren. Jag svarade att den inte blir det. I den del som Ekobrottsmyndigheten utgör en åklagarmyndighet och alltså fullgör åklagares funktioner lyder den under Riksåklagaren. Men därutöver har den nya Ekobrottsmyndigheten vissa uppgifter som är av annan karaktär och inte det vanliga åklagararbetet, sådant som har att göra med att utveckla hela samhällets förmåga att arbeta med ekobrott, utveckla arbetsmetoder, bedriva verksamhet som gör att vi tidigt upptäcker tendenser till ny brottslighet och utveckla metoder att angripa dem. Den typen av funktioner är icke normala åklagarfunktioner utan är av en annan karaktär. Därigenom har myndigheten också en funktion som avviker från den som övriga åklagarmyndigheter har. Därför har denna myndighet en annan ordning när det gäller anslag och direktiv från regeringen. I den delen är den som andra statliga myndigheter, inte som åklagarmyndigheten. Den består alltså av flera olika delar. Men detta är kanske litet svårt att förstå.

När det gäller det ökade samarbetet handlar det om att det krävs olika kompetenser när man skall bedriva ett arbete för att bekämpa den här brottsligheten. Det har vi ju lärt oss genom de senaste åren genom mer eller mindre lyckade försök att förändra vårt sätt att angripa dessa brott. REKO har visat på att det är möjligt att komma längre om man säkerställer att olika kompetenser får möjlighet att samarbeta. Det är mot bakgrund av den erfarenhet som vi har fått från REKO:s arbete som vi har förstått att detta är rätt väg att gå. Det är det som vi vidareutvecklar. I den nya myndigheten kommer poliser, åklagare, revisorer och andra special-

utbildade personer att samarbeta för att på det viset åstadkomma en möjlighet att faktiskt komma åt denna brottslighet, vilket vi ju inte har lyckats med så där oerhört väl hittills.

Prot. 1997/98:22
30 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 8 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Herr talman! Jag tycker inte att jag fick svar på min fråga vad det rent konkret är som gör att detta utvecklings- och analysarbetet sker så mycket bättre i den nya myndigheten. Varför river ni ned det som man har satsat så mycket tid, kraft och resurser på under ett par års tid för att börja från början igen och bygga upp något nytt? Den samverkan som justitieministern beskriver finns ju redan i dag och skulle gå att vidareutveckla. Varför avvecklas den? Varför, rent konkret, blir Ekobrottsmyndigheten så mycket bättre?

Anf. 9 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag försökte faktiskt svara konkret. Nu blandar Christel Anderberg återigen ihop de olika delarna av den nya myndighetens verksamhet. När det gäller att samarbeta kring utredande av brott vidareutvecklar vi detta i den nya myndigheten. Men det är precis i enlighet med samma principer som låg till grund för inrättandet av REKO. Men i fråga om att utveckla arbetet rent principiellt – hur samhället skall skydda sig mot ekonomisk brottslighet och ha en framförhållning för att veta hur den utvecklar sig för att inte alltid vara andre man på brottet utan ha möjlighet att förutse och förebygga den brottsliga verksamheten – är det ingenting vi river ned, eftersom det inte finns i dag. Det är något helt nytt vi bygger.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1997/98:26

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:26 av Bo Lundgren (m) om dubbelbeskattning, utflyttning m.m.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 november 1997.

Skälet till dröjsmålet är att det inte gått att finna en debattdag som passar både interpellanten och mig samt att den 6 november är fullbokad med interpellationsvar.

Stockholm den 27 oktober 1997

Thomas Östros

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:44 av Sten Andersson (m) om Systembolagets försäljningsmonopol.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 november.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resor.

Stockholm den 28 oktober 1997

Margot Wallström

Enligt uppdrag

Helena Starup

Expeditionschef

Interpellation 1997/98:40

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:40 av Fredrik Reinfeldt om EMU.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 november 1997.

Skälet till dröjsmålet är semester och stor arbetsanhopning.

Stockholm den 28 oktober 1997

Erik Åsbrink

Enligt uppdrag

Nils Dexe

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 1997/98:33 om Ekobrottsmyndigheten

Anf. 10 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Christel Anderberg har frågat om jag är beredd att dra tillbaka regeringens förslag att inrätta Ekobrottsmyndigheten den 1 januari 1998.

Inledningsvis vill jag påminna om att det vid flera tillfällen från bl.a. riksdagen har framhållits att ekobrottsbekämpningen måste bli effektivare. En särskild myndighet för ekobrottsbekämpning har sedan länge diskuterats och rymmer avgörande fördelar när det gäller att ta ett samlat grepp om ekobrottsbekämpningen, både i operativt hänseende och i fråga om samordningen med alla berörda aktörer på området. Också i flera andra länder har särskilda ekobrottsmyndigheter inrättats. Regeringen har därför i budgetpropositionerna för 1997 och 1998 föreslagit att det inom åklagarväsendet inrättas en ny myndighet för bekämpning av ekonomisk brottslighet.

Förslaget till en ny myndighet som enbart sysslar med ekobrottsbekämpning har sitt ursprung i regeringens ekobrottsberednings rapport om en effektivare ekobrottsbekämpning. Den ursprungliga tanken var att det här skulle bli fråga om en självständig myndighet i förhållande till bl.a. åklagarväsendet. En ny myndighets organisation och struktur är emellertid något som kräver en noggrann analys av olika alternativ. Allteftersom beredningen av ärendet fortskridit har också Ekobrottsmyndigheten antagit klarare former. Myndigheten har slutligen utformats som en åklagar-

myndighet inom åklagarväsendet med särskilda uppgifter att samordna bekämpningen av ekonomisk brottslighet.

Bildandet av Ekobrottsmyndigheten innebär att man i en myndighet för samman åklagarväsendet och polisväsendet när det gäller bekämpningen av ekobrott i de tre storstadslänen. När det gäller resten av landet får myndigheten ett samordningsansvar för ekobrottsbekämpningen. Ekobrottsmyndigheten har utöver detta andra viktiga uppgifter när det gäller att samordna och utveckla samhällets kamp mot ekobrott, t.ex. initiativ till myndighetsgemensamma aktioner och utarbetande av lagförslag rörande ekobrott. Myndighetens uppgifter och konstruktion gör enligt min mening att en särskild styrnings- och anslagsmodell bör väljas.

För att kunna få en samlad bedömning av Ekobrottsmyndighetens verksamhet har regeringen i budgetpropositionen för år 1998 föreslagit att myndigheten får ett eget anslag. Myndighetens chef skall ha ansvaret för verksamheten och för dem som arbetar vid myndigheten. Det är även myndighetens chef som ansvarar för verksamhetens utveckling. Ekobrottsmyndigheten skall vidare genom ett eget regleringsbrev åläggas krav på återrapportering som redovisas i en egen årsredovisning.

Ekobrottsmyndigheten är när det gäller åklagarverksamhet som bedrivs vid myndigheten en åklagarmyndighet under Riksåklagaren. Detta gäller självfallet de judiciella frågorna men även i övrigt är det viktigt för åklagarpersonalen att myndigheten är en del av åklagarväsendet. Likaså kräver polisverksamheten vid myndigheten en stark samhörighet med polisväsendet. Det hindrar emellertid inte att det är Ekobrottsmyndighetens chef som har det totala ansvaret för verksamheten vid myndigheten. Den föreslagna myndigheten har en organisatorisk lösning som ger fördelar i fråga om en gemensam operativ ledning, kompetens och resurssäkring. Att Ekobrottsmyndigheten i vissa avseenden skulle vara överställd Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen vill jag helt tillbakavisa.

Den valda lösningen kräver självfallet ett nära samarbete med de berörda myndigheterna. Det är viktigt att Ekobrottsmyndigheten blir en attraktiv myndighet att arbeta vid. Det är något som Ekobrottsmyndigheten, Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen måste arbeta aktivt för bl.a. genom att utveckla en gemensam syn på kompetensutveckling och karriärmöjligheter. Naturligtvis måste också förutsättningar skapas för en rörlighet av personalen mellan verksamheterna. Det har från flera håll påpekats att det är viktigt för den enskilde arbetstagaren att känna samhörighet med övriga åklagare respektive poliser och att ha möjlighet att efter en tid gå över till en annan myndighet inom samma verksamhetsområde. Jag är övertygad om att det genom de åtgärder som jag nu nämnt kommer att skapas förutsättningar för en god personalförsörjning. Regeringen avser också att i regleringsbreven följa upp personalförsörjningsfrågorna.

I första hand kommer den personal som i dag sysslar med ekobrott i de berörda länen att få erbjudande om att följa med verksamheten till Ekobrottsmyndigheten. Antalet anställda som berörs täcker huvuddelen av Ekobrottsmyndighetens personalbehov. För att underlätta för utredaren i hans arbete att därutöver anställa personal fram till den 1 januari 1998 har regeringen beslutat om en anställningsförordning som innebär att reglerna om bl.a. Tjänsteförslagsnämnden för åklagarväsendet tillfälligt kan frångås. En särskild anställningsförordning är inte alls ovanlig

*Fel! Okänt
växelargument.*

vid bildande av nya myndigheter. När Ekobrottsmyndigheten väl är inrättad kommer däremot samma regler om anställning att gälla för åklagarna där som för övriga åklagare.

Christel Anderberg talar också om grava felkalkyler när det gäller Ekobrottsmyndighetens anslagsbehov. Jag vill därför nämna att det är Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen som till Justitiedepartementet gett in en beräkning av vilka resurser som nu används till ekobrottsbekämpning. Underlaget har sedan analyserats och diskuterats med utredaren och företrädare för de två myndigheterna. De medel som nu förs över till Ekobrottsmyndighetens anslag är resultatet av det arbetet och har accepterats av såväl utredaren som Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen. Utöver dessa medel tillförs anslaget enligt förslaget i budgetpropositionen för 1998 dessutom 45 miljoner kronor som främst avser att täcka kostnaderna för stabsfunktioner och viss nyanställning av specialister. Påståendet att medlen inte ens skulle täcka grundlönerna har jag därför mycket svårt att förstå.

Det återstår visserligen inte mycket tid fram till den 1 januari 1998. Det kan inte förväntas att alla frågor kring Ekobrottsmyndigheten är lösta till dess. Vid bildandet av en ny myndighet är det dock naturligt att vissa frågor kan lösas först efter det att verksamheten har påbörjats.

Som svar på Christel Anderbergs fråga vill jag säga att det enligt min mening vore fel att nu skjuta Ekobrottsmyndighetens inrättande på framtiden.

Anf. 11 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Herr talman! Det är, som vi under informationsstunden nyss konstaterade, svårt att få ett grepp om den nya myndigheten och dess struktur. Det känns litet grand som att slåss mot väderkvarnar.

Inför riksdagen hävdar regeringen att det är fråga om en myndighet inom åklagarväsendet. Men som framgår av den promemoria som jag citerade ur är det inte mer än halva sanningen. Det är ju också fråga om en central förvaltningsmyndighet, direkt under regeringen och med ett eget anslag – låt vara med vissa åklagarfunktioner. Den försöker regeringen nu med skohorn pressa in i det regelsystem som styr åklagarverksamheten och brottsbekämpningen i övrigt. Det återstår för justitieministern att klargöra hur en sådan lösning skulle kunna vara förenlig med grundläggande principer om åklagarväsendets självständighet och rollfördelningen inom den offentliga förvaltningen.

Justitieministern och jag är överens om en sak, nämligen att ekobrottsbekämpningen måste bli effektivare. Den politiska skiljelinjen går dock vid frågan: Är ständiga omorganisationer verkligen rätta sättet att åstadkomma detta? Tvärtom är det ofrånkomligt att varje omorganisation tar mycken tid och kraft i anspråk – resurser som härigenom undandras den operativa verksamheten.

Riksenheten mot ekonomisk brottslighet, REKO, är just en sådan samarbetsorganisation som justitieministern efterlyser. Det tog ungefär ett år att bygga upp den här verksamheten från grunden. Varför inte bygga vidare på den struktur som byggts upp genom REKO? Med ett anständigt tillskott av resurser skulle det bli en för ändamålet väl fungerande organisation.

REKO har vissa inbyggda svårigheter, t.ex. ett splittrat ledningsansvar, men samma problem är på väg att byggas in i Ekobrottsmyndigheten. Åklagarna och poliserna hos EBM är inte anställda där. Ändå skall chefen för EBM ha det samordnade arbetsledningsansvaret. Kan man både ha och inte ha ett arbetsgivaransvar? RPS ges t.ex. befogenhet att leda polisverksamheten inom EBM:s område och att meddela föreskrifter för denna verksamhet. RPS förfogar emellertid inte över de budgetmedel som skulle göra det möjligt för polisen att leva upp till de bindande föreskrifterna, utan det gör EBM. Hur är det tänkt att den kompetenskonflikten skall lösas? Samma förhållande gäller för övrigt Riksåklagaren kontra åklagarna vid Ekobrottsmyndigheten.

Om tiden medgav det skulle jag kunna räkna upp ett stort antal konstitutionella, judiciella, administrativa och praktiska problem som pochar på en lösning; detta innan en omorganisation borde sjösättas. Ett antal tunga remissinstanser har länge pekat på dessa problem. Flertalet är fortfarande olösta. Justititeministern hävdar att EBM har antagit klarare former allteftersom beredningen av ärendet har fortskridit. Denna klarhet har dock hittills inte spritt sig utanför Regeringskansliet. Oklarheten är påtaglig inte minst bland dem som är närmast berörda.

Regeringens utspel med den nya myndigheten har förorsakat strömhoppar på både åklagar- och polissidan – en förlust av kompetens som Sverige inte har råd med.

Varför kan regeringen inte vänta med att inrätta EBM tills förberedelserna fortskridit så långt att alla berörda, inklusive riksdagen, vet vilka villkor som skall gälla konstitutionellt, verksamhetsmässigt och personaladministrativt?

Anf. 12 GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! När Ekobrottsberedningen i sin rapport *Effektivare ekobrottsbekämpning* föreslog att riksenheten skulle upphöra och ersättas med en ny myndighet – Ekobrottsmyndigheten, som skulle vara en självständig kombinerad åklagar- och polismyndighet under regeringen – kritiserades detta förslag kraftigt av tunga remissinstanser.

I regeringens skrivelse *Lägesrapport i fråga om den ekonomiska brottsligheten* ger regeringen ett intryck av att den har tagit till sig kritiken och anger att det ”inom åklagarväsendet inrättas en ny myndighet, Ekobrottsmyndigheten”.

Vid behandlingen av regeringens skrivelse utgick justitieutskottet från att det regeringen hade uttalat i sin skrivelse också var regeringens avsikt. I utskottets betänkande säger man: ”Utskottet instämmer – mot bakgrund av bl.a. remissinstansernas synpunkter – i regeringens bedömning att Ekobrottsmyndigheten bör inordnas som en självständig myndighet inom åklagarväsendet. Därigenom knyts myndigheten på ett naturligt sätt till den organisation för brottsbekämpning som redan existerar.”

En bred majoritet i riksdagen ställer sig bakom utskottets skrivning i betänkandet. Utskottets, och därmed riksdagens, mening, att Ekobrottsmyndigheten skulle inordnas inom åklagarväsendet, tydliggörs genom att den enda ledamot i utskottet som pläderade för en myndighet direkt underordnad regeringen reserverade sig.

I årets budgetproposition kan vi läsa att en åklagarmyndighet inom åklagarväsendet inrättas. Så långt är allt frid och fröjd. Om man läser

*Fel! Okänt
växelargument.*

vidare finner man att EBM får ett eget, från åklagarorganisationen avskilt, anslag. Det normala är *ett* anslag för *en* myndighet. På rättsväsendets område är hittills enda undantaget att säkerhetspolisen har ett från polisorganisationen skilt anslag. Nu börjar man undra.

I en promemoria om inrättandet av Ekobrottsmyndigheten upprättad inom Justiedepartementet den 2 oktober 1997 får vi svart på vitt på att riksdagens tydliga uttalande, att EBM skulle inordnas i åklagarväsendet, inte är något som regeringen anser sig behöva följa. I promemorian kan vi om EBM:s ställning – Christel Anderberg har tidigare pekat på en del av detta – läsa följande: Ekobrottsmyndigheten skall vara en åklagarmyndighet och ingå i åklagarväsendet. Det hindrar inte att vissa särlösningar kan behövas med hänsyn främst till myndighetens särskilda roll med nationella stabsfunktioner i fråga om ekobrottsbekämpningen. Vidare sägs: Ekobrottsmyndigheten är i vissa avseenden en myndighet direkt under regeringen. Myndigheten kommer därför att få foga över ett eget anslag och kommer också att få ett eget regleringsbrev.

Herr talman! Jag kan tycka att det är lustigt att upptäcka att jag har blivit lurad på Kiviks marknad. Men det beror på att ingen annan drabbas av att jag förlitat mig på en försäljares ord. Men att finna att regeringen inte bryr sig om vad Sveriges riksdag har beslutat och med ordridåer lurar på Sveriges riksdag en obegriplig konstruktion för ett så viktigt värv som ekobrottsbekämpningen är inte lustigt.

Herr talman! Jag skulle vilja höra hur justitieministern förklarar hur en, enligt regeringens material, särskild myndighet under regeringen kan vara detsamma som en, enligt justitieutskottets betänkande, inom åklagarväsendet inordnad myndighet.

Anf. 13 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Den grundläggande frågan hos både Christel Anderberg och Gun Hellsvik är: Varför skall vi ha en myndighet som både är en åklagarmyndighet och en myndighet som dessutom har särskilda uppgifter för att utveckla vårt samhälles möjlighet att bekämpa ekonomiska brott. Gun Hellsvik säger att riksdagen fattade ett beslut om en självständig myndighet inom åklagarväsendet. Det förslag som vi kommer med innebär en självständig myndighet inom åklagarväsendet, men förslaget innehåller en del till, nämligen en myndighet som får särskilda uppgifter för att utveckla våra möjligheter att bekämpa ekobrottsligheten. Gun Hellsvik känner sig lurad. Jag måste faktisk ställa frågan: Vad är det som gör att moderaterna är så rädda för att vi vid sidan av att vi utvecklar åklagarfunktionen dessutom inrättar en myndighet som får ett särskilt uppdrag att bekämpa ekobrottsligheten och utveckla den verksamhet som finns inom olika myndigheter? Varför är ni så rädda för detta?

Anf. 14 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Herr talman! Jag kan direkt ge justitieministern ett skäl till att vi är så rädda. Vi tror nämligen att den särskilda utredaren har räknat fel på pengarna. Vi tror att det som vi skådar här bakom allt fagert tal i själva verket är en i omorganisationens form förklädd ambitionssänkning på det här området.

Justitieministern talar om ett tillskott på 45 miljoner till verksamheten, men det stämmer inte. Enligt budgetförslaget tas det 110 miljoner från Polisens anslag och 56 miljoner från åklagarväsendet. Därtill kommer ett tillskott på 15 miljoner. Det ger summan 180 miljoner. Det är vad budgetpropositionen säger. Det är i stort sett de resurser som finns i dag. Utgångspunkten är således att den organisation som i dag har skapat besvärande balanser i fortsättningen skall klara inte bara de nuvarande utan dessutom ett antal nya arbetsuppgifter med i stort sett oförändrat anslag. Till detta skall läggas att EBM kommer att ha en chefstäthet som åklagarväsendet aldrig tidigare sett maken till. Det kommer att finnas ett stort antal befordrade åklagare och poliser som kostar pengar men som inte har några operativa uppgifter. Därför är vi så oroliga för detta, justitieministern.

Vidare kommer det att bli nödvändigt att bygga upp dubbla personal- och ekonomiadministrativa system. Den av regeringen valda modellen leder till betydande administrativa merkostnader, resurser som borde komma den operativa verksamheten till godo i stället.

Vad sedan gäller tjänstetillsättningen, som justitieministern var inne på i svaret, vill jag bara säga att det är en mycket ringa tröst för åklagarna att regeringen har beslutat om en anställningsförordning som innebär att reglerna om Tjänsteförslagsnämnden för åklagarväsendet helt kan frångås. Även om förfarandet på det här sättet blir hjälpligt lagligt undrar man: Var finns moralen? Tycker justitieministern verkligen att staten som arbetsgivare skall behandla sina anställda på det här sättet? Inser justitieministern vilka signaler det sänder ut till organisationen att man med sparkande av den kvinnliga chefen för statsåklagaren för speciella mål tillsätter en manlig skattechef som generaldirektör och chef för en åklagarmyndighet med avsevärt högre lön än vad Riksåklagaren har? Denne generaldirektör går sedan och handplockar folk till den nya myndigheten, företrädesvis skattefolk så här långt, t.ex. en civilekonom utan juridisk skolning som chef för den juridiska enheten. Kan justitieministern hysa någon förståelse för att det här väcker viss oro inom organisationen?

Riksdagens revisorer talar i sin genomgång av samhällets åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten om att det är påfallande hur mycket den här verksamheten står och faller med att det finns eldsjälur. De har så rätt i den bedömningen. Tror justitieministern att eldsjälur fortsätter att vara eldsjälur efter det att de blivit utsatta för den här behandlingen i ett par års tid?

Anf. 15 GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag kan ge en ytterligare vinkling på varför vi är oroliga. Alla talar om samordning. Men det förslag och det underlag som vi har tillgång till tyder på att vi riskerar att förlora, eller i varje fall bryta, en fortsatt positiv utveckling till ökad samordning, att vi i stället riskerar att få en splittring.

Jag är väl medveten om justitieministerns taktik att försöka få oss moderater att framstå som att vi inte är intresserade av ekobrottsbekämpningen. Men om det hade varit så att det just var vi och inga andra som var så oroliga, hade det i och för sig inte behövt betyda att vi hade fel. Det är inte så ovanligt. Vi kan ta Bejerot som ett exempel som ensam

slogs mot en liberaliserad narkotikapolitik. I dag säger väl alla: Tack och lov att han slogs. I det här är vi faktiskt inte ensamma. I informationsstunden nyss fick justitieministern en fråga från Kia Andreasson, som företräder Miljöpartiet, som visar att även där finns en oro. Det finns en folktopmotion där man också pekar på precis samma sak. Vi är alltså en del som hyser samma oro. Det vi oroar oss för är att vi splittrar bekämpningen av ekobrottsligheten. För Ekobrottsmyndigheten blir i stort sett den brottslighet kvar som gömmer sig bakom synbart traditionell affärsverksamhet, men vi vet alla att ekobrottsligheten finner olika saker att gömma sig bakom och ger sig olika uttryck. Vi tappar bort narkotikahandeln och miljöbrotten.

Allra sist: Om nu justitieministern hävdar att det här är inordnat, måste jag fråga hur justitieministern kan förklara att Ekobrottsmyndigheten skall ge in en egen årsredovisning till regeringen. Den skall alltså inte ingå i RÅ:s årsredovisning till regeringen.

Anf. 16 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Låt mig börja med den sista frågan. Varför ge en egen årsredovisning? Jo, antagligen därför att Gun Hellsvik skall få svar på alla sina frågor hur det blev med Ekobrottsmyndigheten, hur det gick med kampen att bekämpa ekobrotten och utveckla våra möjligheter att bekämpa den, vilka resurser som lades ned på vad och vad resultatet av de insatserna blev.

För att kunna svara på de frågor som jag är övertygad att Gun Hellsvik och Christel Anderberg kommer att ställa om ett år måste vi ha en särskild redovisning så att vi verkligen kan se resultatet, inte minst för att kunna utvärdera och utveckla det hela vidare. Jag tror inte ett ögonblick att man vid varje tidpunkt vet exakt vilket som är det bästa sättet att göra. Man måste ta steg för steg, och det är väldigt viktigt att man gör utvärderingar. Då gäller det att man har bra redovisningar. Det är detta som är bakgrunden.

Christel Anderberg sade att man inte är rädd för den nya myndigheten som sådan, utan man är oroad för att vi har räknat fel på pengarna. Jag tror att Christel Anderberg skall gå tillbaka och studera siffrorna en gång till.

Denna myndighet tar över vissa funktioner från de myndigheter som finns i dag. Det betyder att man tar över deras pengar och så långt det är möjligt den personal som arbetar där. Därutöver tillförs den nya myndigheten särskilda medel för de ytterligare rekryteringar som behöver göras och de ytterligare funktioner som den har. Jag tror inte att de som har arbetat med den ekonomiska sidan har räknat så totalt fel. Däremot är det kanske svårt att orientera sig i siffrorna.

Jag förstår inte riktigt Christel Anderbergs påstående om att det blir en stor chefstäthet utan operativa befogenheter. Det är klart att chefer och åklagare i högre befattningar har operativa funktioner, självfallet.

Jag förstår inte heller aversionen mot att det rekryteras människor med hög kompetens och att de får höga löner. Inte minst för att detta kommer från moderat håll blir man förvånad över den typen av påpekan- den.

När det gäller tillsättandet av tjänsterna har utredaren anlitat en expertgrupp. I denna sitter personal från bl.a. Riksåklagaren och andra

åklagare. Underkänner Christel Anderberg totalt det arbete som denna expertgrupp utför?

Gun Hellsvik är rädd för att detta innebär en splittring av bekämpningen av ekobrotten. Jag kan inte förstå den invändningen. Den saknar varje som helst förankring i den verklighet som vi talar om. Vad vi talar om är just att vi skall samla våra krafter så mycket som det går i ett så pass litet land som Sverige ändå är för att bekämpa någonting som är väldigt svårt. Precis det som Gun Hellsvik sade, sade jag tidigare i min informationsstund, att vi talar om en brottslighet som inte är statisk, utan det är fråga om en brottslighet som utvecklas för varje dag. Det är en brottslighet där det i dag kan ta lång tid för myndigheterna att över huvud taget komma på att man om några år kommer att upptäcka ett mycket svårt och stort problem, inte minst för det seriösa näringslivet.

Vi vill ha en myndighet som har möjligheter, resurser och kompetens att ligga steget före och att i förväg upptäcka olika hot. Det kräver att man organiserar och samordnar verksamheten på ett annat sätt än vad vi har gjort hittills. Det finns en hög ambition, men jag kan inte garantera att det hela blir perfekt från början. Men vi skall ju inte avstå ifrån att försöka att åstadkomma någonting som är effektivt och bra. Annars blir det inte riktigt trovärdigt att vi vill bekämpa den ekonomiska brottsligheten.

Anf. 17 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Herr talman! Det finns en väldigt tydlig trend i Sverige i dag, och den kommer säkert att bli övertydlig den dag som regeringen lägger fram den lägesrapport som justitieministern aviserade för en halvtimme sedan. Trenden är att den fiskala verksamheten flyttar fram sina positioner genom ett stort antal förslag om utvidgade befogenheter. De rättsvårdande myndigheterna får i motsvarande mån stå tillbaka.

Justitieministern företräder ju världens mest jämställda regering som ofta framhåller att hälften av statsråden är kvinnor. Men tror inte justitieministern att det finns en risk för att detta kan bli kontraproduktivt, när det blir allt tydligare att de kvinnliga statsråden inte förmår hävda sina revir gentemot grabbarna i Finansdepartementet?

Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Det där förstod jag faktiskt inte. På vilket sätt har jag inte lyckats hävda mitt revir mot grabbarna i Finansdepartementet? Här har jag skapat möjligheter att utveckla just det som är en av kärnfrågorna för mig och Justitiedepartementet, nämligen möjligheterna att bekämpa ekobrottslighet och komma åt skattefusk. Jag utnyttjar inte bara de myndigheter och de resurser som ligger under Justitiedepartementet. Jag har lyckats att vidga min intressesfär ända in i Finansdepartementet och dess myndigheter. Jag skulle vilja säga att det är ett gott betyg åt ett kvinnligt statsråd.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 19 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Herr talman! Per Westerberg har ställt tre frågor med anledning av tunnelbygget genom Hallandsåsen rörande mitt förtroende för Banverket, om jag avser att pröva alternativa järnvägssträckningar samt om jag avser att tillsätta en kommission som skall föreslå fortsatta åtgärder.

Det som hänt vid bygget av järnvägstunnelarna genom Hallandsåsen är djupt tragiskt. De pågående polisutredningarna får visa om brott begåtts och hur ansvaret skall fördelas. Jag känner starkt för dem som drabbats av giftutsläppen, och det är av yttersta vikt att de ersättningskrav som enskilda och andra har med anledning av tunnelbygget skyndsamt regleras. För mig är det självklart att byggande av järnvägar och vägar skall ske på ett miljömässigt säkert sätt. Det är även självklart att den lagstiftning som finns inom bl.a. miljöområdet skall följas vid allt slags byggande. Som statens företrädare har Banverket här ett speciellt ansvar att föregå med gott exempel.

Banverket är som myndighet ansvarigt för den verksamhet som verket bedriver inom de ramar som regering och riksdag anger. I början av september i år tillträdde Bo Bylund som generaldirektör för Banverket, och mitt förtroende för honom är orubbat stort. Jag och Bo Bylund delar uppfattningen att ett fortsatt tunnelbygge förutsätter att bygget kan bedrivas på ett miljömässigt säkert sätt. Det är nu viktigt att Banverket agerar på ett sådant sätt att verkets anseende kan återupprättas. I detta sammanhang vill jag poängtera vikten av att fullfölja den upprustning av det nationella järnvägsnätet som riksdagen beslutat. Om inte denna rustning fullföljs riskerar vi att transportsektorn på sikt utvecklas i en miljömässigt negativ riktning.

Vad gäller frågan om alternativa dragningar av järnvägen vill jag erinra om att det genom årens lopp funnits en bred politisk uppslutning i alla partier kring att Väst kustbanan skall byggas ut till dubbelspår. Den nuvarande banan över Hallandsåsen utgör en av de största "flaskhalsarna" för speciellt godstrafiken, och behovet av att åtgärda denna sträcka har aldrig ifrågasatts. Vid planeringen av dubbelspårutbyggnaden mellan Båstad och Förslöv gjordes bl.a. en avvägning mellan miljöaspekterna samt godstrafikens och persontrafikens lokala och interregionala behov, vilket resulterade i att den nu påbörjade sträckningen valdes. Det viktigaste i dagsläget är att grundligt sanera det förgiftade området kring tunnelbygget och dra lärdom av det som inträffat, snarare än att på nytt utreda alternativa dragningar av Väst kustbanan.

Regeringen har redan tillsatt en kommission med uppgift att bl.a. lämna förslag till åtgärder som behöver vidtas för att liknande händelser skall kunna undvikas i framtiden. För närvarande anser jag att det inte finns behov av att tillsätta någon ytterligare utredning eller kommission.

Det som har hänt vid Hallandsåsen får inte upprepas, och det är viktigt att de erfarenheter som nu vinnas kan komma till användning vid andra infrastrukturutbyggnader, t.ex. Botniabanan och Citytunneln i Malmö. För att få bästa möjliga beslutsunderlag vad gäller Citytunneln godkände regeringen i maj 1995 att Svedab med statliga medel påbörjade en noggrann teknisk utredning angående projektets genomförbarhet. Utredning-

en presenterades i februari 1996 och innehåller bl.a. en beskrivning av de geologiska och hydrologiska förutsättningarna samt lämpliga byggmetoder. Det är min övertygelse att denna åtgärd har bidragit till att miljömässigt och kostnadsmässigt säkra detta projekt.

Anf. 20 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först ber jag att få tacka statsrådet för svaret på mina frågor, även om jag inte är nöjd med svaren i sig.

Låt mig först uttrycka att jag tycker att det som har inträffat i Hallandsåsen är en mycket stor tragedi för de anställda och för berörda inom Banverket och Skanska såväl som för boende och näringsidkare i området, inte minst i miljö- och naturvårdshänseende, kanske i synnerhet för järnvägen och järnvägens framtid.

För mig är det centralt och viktigt att vi försöker att lära oss av vad som har hänt i Hallandsåsen. Många av dem som jag har talat med under de senaste veckorna har uttryckt en mycket stor förvåning över att man i ett så stort och miljömässigt känsligt projekt inte haft en fortlöpande miljörevision från akademiska kretsar, vilket man har haft i många andra alternativa projekt som har bedrivits på olika håll i världen.

Det är bra att man närmare studerar citytunneln. Men jag skulle gärna vilja ha ett besked om ifall man är beredd att göra och tillsätta en fortlöpande miljörevision som är fristående från banverk och entreprenörer för att på det sättet följa en närmast internationell praxis för att tillvarata miljöintressena.

Jag skall inte beröra den pågående polisutredningen. Jag tycker att det är bra att en kommission har tillsatts och förutsätter att den ger full insyn för berörda och för allmänheten för att därmed skapa förtroende. Hallandsåsen blöder och det är därför viktigt att man prövar alla de förutsättningar som finns, antingen att stoppa bygget eller att finna alternativa metoder, alternativa dragningar, dvs. att finna en fullständig lösning där man kan försöka att lära sig av de misstag som har begåtts.

Men det finns också andra delar som kommer in i fråga om Hallandsåsen. Under de senaste 24 månaderna har det varit betydande vakanser när det gäller generaldirektörsposten på Banverket. Under den kritiska sexmånadersperioden hade man ingen generaldirektör. Det är väl alldeles uppenbart att det har varit brister i uppföljningen av detta känsliga projekt, som redan föregående höst var på väg att bryta mot Vattendomstolens beslut. I en hearing här i riksdagen anordnad av jordbruks- och trafikutskottet har man både från banverk och styrelse förklarat att ingen som helst rapportering har skett och inga frågor ställts från styrelsen om projektet sedan man beslöt att släppa till medel för att göra en betonginklädnings av tunneln i februari innevarande år ända tills man kom fram till september i år.

För mig är denna rapport om ett så stort, känsligt och kontroversiellt projekt inte har följts upp utomordentligt anmärkningsvärd. Jag måste därför fråga statsrådet om inte heller någon uppföljning skett från departementet i denna stora och så känsliga fråga.

Jag skulle också vilja fråga om det allmänt är så att Banverkets styrelse, utan departementets vetskap, kan ikläda sig nya kostnadsansvar för Hallandsåstunneln med 800 miljoner kronor, som man gjorde i februari. Det är nämligen närmast en fördubbling av kostnaden. När det gäller

stora och problematiska projekt är det i alla de styrelser som jag har suttit i normalt med återrapportering även till ägaren. Därför är det som har skett för mig mycket anmärkningsvärt.

Till sist vill jag också fråga om tillsättningar av generaldirektörer i känsliga verk kommer att ske snabbare framledes med anledning av erfarenheterna från Banverket.

Anf. 21 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Det som har hänt är naturligtvis väldigt allvarligt. Det finns väl ingen som kan säga någonting annat. Det är minst sagt djupt beklagligt. Det finns nog ingen riksdagsledamot som inte känner för de människor som har blivit drabbade på Hallandsåsen.

Det har också lärt oss att det är dags för statliga verk, privata företag och alla andra att försöka leva efter den försiktighetsprincip som bl.a. slogs fast i Riokonferensen 1992. Den gäller i allra högsta grad kemikalieanvändningen. Vi måste ta användningen av kemikalier på mycket större allvar.

Däremot är det väldigt viktigt med nyanser även när det värsta inträffar. Det har funnits mycket övertoner i debatten under de senaste veckorna. Det är faktiskt inte så att hela Bjärehalvön är drabbad av denna olycka. Det är inte sant, och det är inte sant att järnvägens saga är all.

Jag tycker att regeringen har hanterat problemet på ett mycket bra sätt. Jag tycker också att svaret är väldigt bra. Men jag vill stryka under den betydelse som järnvägen har på västkusten. Den är en nödvändig länk för att binda samman de aktiviteter som finns på västkusten med södra Sverige, men också med Danmark, kontinenten och naturligtvis också med Norge. Jag vill också peka på att järnvägen i sig är av utomordentligt stor betydelse från miljösynpunkt. Det är av betydelse när det gäller utsläppen av koldioxid, den s.k. klimatfrågan, att flytta över transporter till järnväg. Men järnvägen är också av betydelse för att minska de försurande utsläppen från bil- och lastbilstrafik.

I dag avslutas ett förberedande möte i Bonn när det gäller klimatfrågan och dess lösning. Ni som har följt nyhetsrapporteringen kanske har hört att USA inte tänker bli föregångare när det gäller att lösa problemen. USA:s ledare säger att han låter sig nöjas med att växthusgaserna stabiliseras någon gång framåt år 2010. Det svenska beslutet är att vi skall nå den stabiliseringen redan år 2000.

Järnvägen har en stor strukturell betydelse för våra transporter, men den har också betydelse från miljösynpunkt. Med anledning av den debatt som har varit är det för mig som miljöengagerad politiker väldigt viktigt att vi nu försöker att lösa två uppgifter, dels att få en miljövänlig järnväg som också kan ta sig igenom Hallandsåsen, dels att vi kan lösa de miljöproblem som har uppstått. Det är alltså två uppgifter som vi skall sträva efter att lösa. Om vi mot förmodan inte skulle klara det, kan vi naturligtvis inte bygga en tunnel som inte uppfyller miljövillkoren. Men jag är fast övertygad om att det är möjligt. Det är vår uppgift som politiker och också regeringens uppgift att försöka att finna en lösning som blir bra för miljön och för kommunikationerna.

Anf. 22 BODIL FRANCKE OHLSSON (mp):

Herr talman! Det har här talats om förtroendefrågan och ansvarsfrågan. Jag skulle vilja ta upp det som inträffade allra först i Hallandsåsen.

I december 1996 polisanmälde Miljöpartiet i Båstad ett brott som hade begåtts mot Vattendomstolen – det hade pumpats ut för mycket vatten. Man hade tillstånd att pumpa ut 33 liter vatten per sekund från båda tunnlarna, men man pumpade ut tre fyra gånger mer.

I februari 1997 polisanmälde länsstyrelsen bygget av samma skäl. Men polisanmälan gjordes först efter flera muntliga och skriftliga varningar till Banverket. När katastrofen var ett faktum i oktober var det inte bara kor som dog och människor som förgiftades. Brunnar hade torrlagts långt tidigare och invånarna hade haft besvär med att få vatten. Åklagaren tog inte upp ärendet förrän katastrofen var ett faktum – förrän liken var på bordet så att säga. Det skedde i början på oktober.

Per Westerberg frågade om det inte hade gjorts någon miljörevision. Såvitt jag förstår har Banverket ett sektorsansvar för miljöfrågorna på spårtrafikområdet. Banverket är skyldigt att följa miljöutvecklingen och upprätta program eller planer för hur man skall handskas med miljöfrågorna inom den egna myndigheten.

Min fråga är: Vem kollar Banverket? Det är väl kommunikationsministern som har ansvar för att Banverket gör det som det är ålagt att göra?

Det andra jag skulle vilja nämna här är att det står i ministerns svar att det viktigaste i dagsläget är att grundligt sanera det förgiftade området kring tunnelbygget. På slutet talar ministern om Citytunneln och att man har gjort en utredning som presenterades i februari. Bl.a. har man en beskrivning av de geologiska och hydrologiska förutsättningarna.

Jag undrar om man tänker göra nya geologiska och hydrologiska undersökningar på Hallandsåsen. Om man vistas i tunneln och ser detta kraftiga regnande som pågår hela tiden förstår man att undersökningarna inte har varit tillräckliga här. De har varit bristfälliga, och de har inte tagit hänsyn till det som vi som känner åsen därför att vi har bott på den vet, nämligen att det finns vattenfickor överallt. Det är därför som det kan ligga hus litet överallt på åsen oavsett hur kullig den är.

Anf. 23 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Herr talman! Den här tragedin har dubbla bottnar, om man kan uttrycka sig på det sättet. Dels handlar det om giftutsläppet, dels handlar det naturligtvis om att grundvattnet trängt in i tunneln, vilket är ett stort problem i sig.

Hade man levt upp bättre till försiktighetsprincipen, som Berndt Ekholm var inne på, hade kanske chanserna varit större för att det här fruktansvärda inte hade inträffat. Det här visar verkligen hur viktigt det är att berörda myndigheter men också företag och entreprenörer har miljöledningssystem som fungerar.

Det finns ett annat exempel som jag har fått besked om alldeles nyss. Det var Luftfartsverket som i samband med arbetena på Arlandabanan, strax efter att sprängningarna under flygplatsen hade påbörjats, i sitt kontrollsystem upptäckte förhöjda halter av kväve i flödena från flygplatsen. Vid undersökningar kunde man konstatera att de företag som hade ansvaret för byggnationen inte hade skött kontrollerna av vattenutsläppen från

sprängningarna på ett sätt som hade förutsatts. Det här skedde under 1996, och därefter har åtgärder vidtagits.

Men det här exemplet visar att man måste sätta in miljökontroller direkt för att upptäcka och åtgärda potentiella miljöproblem, dvs. försiktighetsprincipen, att det skall vara rätt och rent från början, måste gälla. Det är kanske den långsiktiga lärdom man skall dra av detta.

Några konkreta frågor ställdes. Det system med chefer som vi har i våra statliga myndigheter i vårt land innebär att vi aldrig är chefslösa. Under en period när en icke ordinarie generaldirektör av olika anledningar måste träda in har den ställföreträdande generaldirektören ansvaret och skall utöva chefskapet på samma sätt som ordinarie generaldirektör gör. På det sättet kan man inte säga att Banverket har varit chefslöst.

Vad gäller kostnadsuppföljning, uppföljning av stora projekt och vem som kollar Banverket, som Bodil Francke också frågar om, har vi ett system i Sverige där Riksrevisionsverket går in med revisioner på verk och myndigheter. Vi har ett system med mål- och resultatdialoger. Vi har rapporter vad gäller bokslut kvartals-, halvårs- och helårsvis. Det var i en sådan kvartalsrapport som departementet uppmärksammades på kostnadsfördyringen på 800 miljoner. Men Västkustbanan handlar totalt sett om 10 miljarder.

Jag återkommer till övriga frågor.

Anf. 24 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det jag vänder mig mot är inte framför allt chefslöshet. Jag förstår att det finns många chefer på olika nivåer i ett banverk. Men en vikarie är en vikarie. Det har förflutit en mycket lång tid, två år, då man har saknat ordinarie generaldirektör. Jag tror att man i alla organisationer vet vad det innebär att ha vikarier under en tid. Det blir inte samma ordning. Det blir inte samma säkerhet i systemen som när man har ordinarie tjänster tillsatta. Därför är det naturligtvis viktigt att generaldirektörer tillsätts snabbt och att man inte i upprepade fall låter tjänsterna vara vakanta, med vikarier som tjänstgör i stället.

Den information som gavs på hearingen i trafikutskottet och jordbruksutskottet var att ingen som helst rapportering hade skett från Banverkets organisation till Banverkets styrelse. Från det att Banverkets styrelse hade anslagit ytterligare 800 miljoner för att täta tunneln till september innevarande år, under hela den kritiska perioden, har ingen rapportering skett, inga frågor har ställts. Då ställer man sig naturligtvis frågan om kontrollfunktionerna fungerar.

Jag upprepar därför frågan: Om inte Banverkets styrelse har fått några rapporter eller ställt några frågor om detta stora problematiska projekt, som är normal kutym i vilken styrelse som helst, har inte departementet heller haft någon som helst uppföljning mer än kvartalsrapporterna? Har inga frågor ställts om en byggnation som är på väg att mer än fördubbla sina kostnader?

Jag återkommer också till kostnadsfördyringen på 800 miljoner kronor. Jag måste erkänna att jag icke är på det klara med om det är normalt inom diverse verk att man har möjlighet att anslå ytterligare 800 miljoner kronor, mer än en fördubbling av kostnaden för en tunnel, utan att återförankra sig på något sätt. Jag skulle gärna vilja ha ett svar på frågan om

det är normalt inom Kommunikationsdepartementets verk att man kan förfara på det sättet.

Sedan återkommer jag till den fortlöpande miljörevisionen. Jag tycker att det är bra att det finns resultatuppföljningssystem inom respektive verk även när det gäller miljön. Men när man diskuterar frågorna kring Banverket är det alldeles uppenbart att alla vill peka ned på de lägsta befattningshavarna i systemet. Styrelse och departement är helt utan insyn, har inte frågat eller fått rapporter.

För mig är det viktigt med den fortlöpande miljörevisionen. Sådan finns i de stora känsliga projekten runt om i världen, där man inte är beroende av de vanliga normala cheferna i organisationen. Den sköts ofta av vetenskapsakademier, och jag tror att en sådan hade hjälpt alldeles påtagligt i Hallandstunneln. Jag kritiserar inte att det inte fanns någon. Jag kan bara beklaga att den inte fanns. Men framför allt skulle jag vilja ha en utfästelse för framtiden, att man är beredd att fortlöpande tillkalla den här typen av oberoende miljörevisorer för att undvika nya problem. Därmed får man mätresultat som slår larm i tid. Det togs ju många prover och gjordes tester i vattnet som kom ut ur Hallandstunneln, men ingenting som hade bäring på de försök med olika tätningssmedel som man höll på med. Det borde naturligtvis ha skett. Då hade man kunnat slå larm och få till stånd ett stopp på ett betydligt tidigare stadium.

Anf. 25 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Kommunikationsministern säger det som behöver sägas i slutet på svaret, dvs. att det som har hänt vid Hallandsåsen inte får upprepas. Det anspelas i svaret på kommunikationsministerns ansvarsområde – infrastrukturuområdet.

Jag tycker att vi skall lära oss läxan och ta vara på det som har hänt i Hallandsåsen. Det enda positiva som jag kan komma på med det som har hänt är att vi verkligen lär oss läxan. Det gäller också andra områden. Det är inte bara Kommunikationsdepartementets utan flera departements ansvar att se till att denna typ av händelser, där man inte tar fullt ansvar i miljöfrågan, inte upprepas.

Kommunikationsministern talar om fungerande miljöledningssystem. Det är bra. Det borde innebära att man i alla sammanhang skall ha en policy och ett program, och att man verkligen skall göra seriösa miljökonsekvensbeskrivningar. De skall gå på djupet och vara allvarligt menade, och de skall vara förutseende. Det skall finnas ett uppföljningssystem. Det skulle säkert kunna likna det Per Westerberg talar om, dvs. en fortlöpande miljörevision. Om den skall göras av oberoende människor eller inte beror väl på projektets storlek, men jag tror att en fortlöpande uppföljning är oerhört viktigt.

Jag förutsätter helt enkelt att regeringen nu gör en genomgång av statens alla myndigheter – inte bara av dem som är Kommunikationsdepartementets ansvar, utan också av dem som är andra departements ansvar – så att vi lär oss läxan.

Anf. 26 BODIL FRANCKE OHLSSON (mp):

Herr talman! Jag började med att räkna upp några datum angående polisanmälan: december 1996, februari 1997. Om man frågar polisen i

*Fel! Okänt
växelargument.*

Ängelholm, som fick den första anmälan, varför de inte gjorde något svarar de att arbetsbelastningen är så stor att man helt enkelt inte hinner med miljöbrott.

Frågar man chefsåklagaren i Malmö Leif Pihlsgård säger han att man inte hade några resurser förrän i oktober.

Miljöbrott är inte särskilt viktiga. De kommer allra längst ned på listan. Jag undrar vart en vanlig människa vänder sig om det inte finns resurser hos polisen, om han eller hon upptäcker ett miljöbrott som man vill att någon skall ta itu med. I detta fall hade det verkligen varit viktigt att titta på ärendet med detsamma.

Jag fick inte svar på min fråga tidigare. Jag frågar omigen om man tänker göra nya geologiska och hydrologiska undersökningar på Hallandsåsen. Jag frågar med tanke på dem som bor där och som behöver sitt dagliga vatten.

Jag undrar också om Riksrevisionsverket, kvartalsrapporter osv. fångar upp miljöreviderandet. När jag var på Hallandsåsen fick jag tillgång till rapporter som Skanska hade skickat till Banverket. Om man när man läser dessa rapporter har i minnet att 33 liter vatten per sekund får släppas ut ser man tydligt i papperen att det släpps ut mer.

Anf. 27 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Herr talman! Bodil Francke Ohlsson frågar mig – det är en fråga som jag tycker är berättigad – vart en vanlig människa skall vända sig om han eller hon känner att något är fel och att lagstiftningen är åsidosatt. Man måste naturligtvis vända sig till polisen.

Vi behöver lära oss mycket av denna miljökatastrof. En sak som vi kanske skall lära oss är att bekämpandet av denna typ av miljöbrott måste få bättre resurser.

Vi talar om olika saker. När Bodil Francke Ohlsson och jag diskuterar detta talar vi om vattendomen och den delen. Giftutsläppet var en annan sak. Det hade att göra med att man försökte stoppa vatteninträngningen, men det var inte det som polisanmälan gällde vid det tillfället.

I ett miljöledningssystem ingår naturligtvis också miljörevision. Att göra rätt från början och sedan följa upp och utvärdera varje led är faktiskt vad detta innebär. Det är det som är miljöledningssystem. Självfallet skall man ha miljörevision i alla objekt, små som stora. Organisationen måste se olika ut beroende på objektens storlek.

Banverkets styrelse fattade när man antog sin miljöpolicy i maj månad också beslut om att miljöledningssystem skall fungera. För detta projekts del kan man med viss bitterhet säga att det var så dags då.

Bodil Francke Ohlsson frågar också om det kommer att göras nya hydrologiska och geologiska undersökningar. De är redan påbörjade. Skall man när saneringsarbetet är klart kunna bygga en fortsättning på tunneln måste man använda nya byggmetoder, såvitt jag förstår. Då måste man naturligtvis också ha ordentliga fakta och data i botten. I det ligger hydrologiska och geologiska undersökningar. SGU är inne i det arbetet.

Bodil Francke Ohlsson var också inne på att man inte har åtgärdat de olika polisanmälningarna. Det är en fråga som tas upp i den stora utredning som åklagaren ägnar sig åt. Han utreder hur det borde ha gått till. Vi får säkert svar den vägen också.

Rapportering om projektets genomförande skedde till Banverkets styrelse. Det var det som var orsaken till att man i slutet på februari gav klartecken till den s.k. *liningen* och till de extra 800 miljonerna.

När departementet hade sin mål- och resultatdialog under våren togs denna fråga inte upp. Man kan naturligtvis ha synpunkter i efterhand och fundera över varför man inte rapporterade detta. Vi fick läsa om det först i den kvartalsrapport som kom senare. Det kan man verkligen ha synpunkter på, och det har vi också haft från departementets sida.

Anf. 28 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag återkommer mycket kort först till frågan om den fortlöpande miljörevisionen. Det är bra med miljöledningssystem, men det vill till att det finns ett oberoende. Det var just här det brast. Det gjordes omfattande provtagningar, men ingenting hade bäring på de olika experiment man gjorde med att täta tunneln med nya medel.

Vetenskapsakademier, som man använder sig av i andra länder, tror jag är en utomordentligt bra lösning. Jag tycker att vi borde få ett positivt svar inte minst med tanke på byggandet av Citytunneln.

När det gäller uppföljningen av projektet vill jag säga att det redan föregående höst syntes allvarliga problem med tunnelbygget. Det har berörts från talarstolen. Jag syftar på de stora vattenutsläpp som kom från tunneln. Styrelsen behandlade frågan i februari. För mig är det en gåta att inga frågor ställdes förrän i september – ett halvår senare. Det är en mycket kritisk period för ett av våra största projekt. Kostnaderna skenar och miljöproblemen är akuta. Det är konstigt att ingen återrapportering sker. Det har man nu vittnat om inför riksdagens utskott.

Jag måste ånyo ställa frågan, denna gång mer specifikt: Har ingen som helst uppföljning skett till departementet, bortsett från kvartalsrapporten? Har det inte skett någon rapportering om hur det går med projektet?

Den sista frågan gäller snabbare tillsättning av generaldirektörer. Min tro är att tragedin vid Hallandsåsen hade gått att undvika och att kommunikationen med styrelsen och departementet hade varit bättre om det hade funnits en ordinarie generaldirektör på plats och en erfaren direktion. Får vi framöver se snabbare och mer permanenta generaldirektörstillsättningar än vad som har varit fallet i Banverket?

Anf. 29 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Herr talman! När det gäller miljörevision är det, inte minst för att Banverket, Vägverket eller andra myndigheter skall kunna behålla sin trovärdighet, av vikt att man har oberoende, utanförstående expertis. Det arbete som generaldirektören har påbörjat i det här sammanhanget handlar också mycket om just användandet av oberoende expertis.

Hur organisationen skall se ut i framtiden för att detta skall säkras gäller det att vara litet försiktig med att bestämma sig för innan vi vet säkert hur den bästa organisationen ser ut. Jag tror att det är oerhört väsentligt, inte minst för trovärdigheten vad gäller stora infrastrukturprojekt i fortsättningen, att man har en genomlysning både av myndighetens organisation och av hur projektorganisationen skall se ut vid stora projekt. Den

frågan bör man därför förhålla sig litet ödmjuk inför i en sådan här generell debatt.

Per Westerberg tar också upp tillsättningen av chefer. Ja, det var ju litet exceptionellt när generaldirektören avgick från en dag till en annan. Men när vi vet om i god tid att en generaldirektör går – jag kan då nämna Statens järnvägar som exempel – kan vi också utnämna en ny generaldirektör i god tid. Detta skedde också i fråga om SJ. Självfallet skall det vara på det sättet, men i det här fallet var det något exceptionellt.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen meddelade att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Förslag till ändring av rådets förordning 1842/93 rörande allmänna bestämmelser om utdelning av mjölk och vissa mjölkprodukter till skolelever *KOM (97) 432*

Andra rapporten från kommissionen om tillämpningen av bidragssystemen inom nötköttssektorn för tidig kalvslakt och kalvbearbetning *KOM (97) 461*

Grönbok om vertikala begränsningar i EG:s konkurrenspolitik. Förslag till förändringar i gruppundantag m.m. *KOM (97) 721*

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1997/98:34 till konstitutionsutskottet
1997/98:35 till jordbruksutskottet

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.31 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 30 TALMANNEN:

Regeringen företräds vid denna frågestund av statsrådet Thage G Peterson, justitieminister Laila Freivalds, inrikesminister Jörgen Andersson, arbetsmarknadsminister Margareta Winberg, kommunikationsminister Ines Uusmann, statsrådet Maj-Inger Klingvall och statsrådet Thomas Östros.

Statsrådet Peterson svarar på allmänpolitiska frågor. Övriga statsråd förutsätts svara på frågor inom sina respektive ansvarsområden.

Frågestund

Utbetalningen av decemberpensionerna

Anf. 31 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Klingvall. Jag tycker att det är bra att utbetalningsdagarna för pensionerna nu har flyttats tillbaka, men jag tycker att vi borde kunna börja tidigareläggningen av pensionsutbetalningarna redan i december i år. Det skulle inte kosta så mycket pengar, närmare bestämt 12 miljoner kronor, men det skulle betyda mycket för pensionärerna att slippa gå till posten under de sista hektiska dagarna av året.

Anf. 32 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Regeringen har i dag beslutat att tidigarelägga pensionsutbetalningarna fr.o.m. den 1 december.

Anf. 33 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Jag måste säga att det var en snabb reaktion på en sådan fråga.

Alkohol- och tobaksskatten

Anf. 34 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! I går läste jag ett TT-telegram där det stod att man i Finland räknar med att om man sänker skatten på alkohol med 70 %, skulle finska statens intäkter öka med 3,6 miljarder fram till år 2004. Jag vill med anledning härav ställa en fråga till statsrådet Östros.

Vi tappar i dag stora skatteintäkter på grund av de höga alkohol- och tobaksskatterna. Bedömer statsrådet att sänkta alkohol- och tobaksskatter i Sverige skulle kunna få motsvarande effekter eller i vart fall leda till höjda skatteintäkter?

Anf. 35 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! En av de grunder som svensk alkoholpolitik vilar på är ju prisinstrumentet, dvs. att priset på alkohol skall avspegla de sociala kostnader som är förenade med alkoholförbrukningen. Vi har traditionellt använt skatter för att se till att priserna hålls uppe på en sådan nivå att också konsumtionen påverkas nedåt. Den delen av alkoholpolitiken är viktig.

Samtidigt påverkas vi av en internationalisering. Vi har nu öppnare gränser än tidigare, och vi ser att smugglingen av bl.a. alkohol och tobak har ökat i och med EU-medlemskapet. Den typen av ibland avancerad ekonomisk brottslighet skall inte framför allt bemötas med skattesänkningar utan med bättre verktyg för att gripa de skurkar och brottslingar som hanterar de mängder som kommer in över gränserna.

Regeringen behandlar nu de förslag som Skatteflyktskommittén lade fram och som har remissbehandlats. Vi kommer under nästa år att lägga fram förslag i syfte att skärpa verktygen för att komma åt den grova smuggling som förekommer.

Anf. 36 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Min fråga var: Bedömer statsrådet att sänkta skatter på alkohol och tobak skulle kunna leda till höjda skatteintäkter för Sverige? Den frågan kommenterade inte statsrådet, och jag tycker att svaret från statsrådet andas litet av naivitet. Det som gäller den grova smugglingen är riktigt, men det förekommer också en legal privatimport baserad på att vi har så höga alkoholskatter i Sverige.

Min första fråga kvarstår alltså. Den andra frågan är: Vilken strategi har statsrådet i skenet av att skatteintäkterna på det här området faktiskt minskar?

Anf. 37 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vad avser frågan om minskade skatter och lägre priser leder till ökad konsumtion vill jag säga att man naturligtvis matematiskt skulle kunna räkna fram att det skulle leda till ökade skatteintäkter. Var brytpunkten skulle ligga är svårt att säga. Det kan man spekulera om, och det har man gjort bl.a. i en typ av utredning i Finland.

Men man måste också ta in de sociala konsekvenserna. Det handlar här inte bara om skatteintäkter och matematik utan också om socialpolitik. Alkoholpolitiken är del av den svenska socialpolitiken. Jag menar att det första Sverige skall göra när vi råkar ut för den smuggling som finns i stora delar av Europa inte är att sänka skatterna, utan att försöka skaffa de verktyg som behövs för att sätta stopp för smugglingen.

Det finns förslag från Skatteflyktskommittén om förbättrad kontroll och om förändrad organisation, som vi nu studerar. Vi kommer att lägga fram förslag med anledning av dem under nästa år. Det är det första steget: att se till att få de verktyg som behövs för att sätta stopp för den grova smugglingen.

Sedan har vi, som riksdagsledamoten Graf säger, en ökad legal handel över gränserna. Vi har lyckats få införselreglerna förlängda, och det gör att man inte kan ta in hur stora mängder som helst. Också det är en viktig del av socialpolitiken.

Anf. 38 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Min fråga baserade sig inte på att skatteintäkterna skulle öka på grund av en höjd konsumtion utan snarare på det förhållandet att konsumtionen av beskattad sprit skulle öka i förhållande till den insmugglade spriten. Det skulle väl i så fall vara en önskvärd utveckling. Skattein-

täkterna skulle öka utan att totalkonsumtionen höjs. Det var bakgrunden till min fråga.

Prot. 1997/98:22
30 oktober

Anf. 39 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag delar Grafs uppfattning att det är önskvärt att dagens andel av t.ex. smuggelsprit skall minska kraftigt. För detta finns det mycket att göra. Norrmännen har arbetat mycket med informationskampanjer för att faktiskt göra människor medvetna om att detta är ett sätt att göda en allvarlig brottslighet.

Vi kan också ha en bättre kontroll. Första steget skall inte vara att sänka skatterna.

Pharmacia & Upjohn

Anf. 40 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Jag kommer från Uppsala, där oron är stor hos universiteten, hos länsstyrelserna, hos kommunen, hos alla invånare och inte minst hos de anställda i företaget Pharmacia & Upjohn efter de diskussioner som har varit om eventuella planer på att flytta företaget från Sverige. Jag förmodar att också regeringen delar den oron, eftersom regeringen har ett direkt ägaransvar som innehavare av 7 % av aktierna. Man har dock inte utsett någon styrelserepresentant i styrelsen för bolaget.

Jag skulle vilja ställa följande fråga till statsrådet Thage G Peterson: Vad ämnar regeringen göra för att vi skall få behålla Pharmacia & Upjohn i Sverige?

Anf. 41 TALMANNEN:

Jag vill erinra om att det inte är tillåtet att här i kammaren ha med sig mobiltelefoner eller annat som kan störa överläggningarna.

Anf. 42 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi bevarar så mycket som möjligt av näringslivets forskning i Sverige, och den svenska läkemedelsindustrin har ju genom årtionden svarat för en väsentlig del av den viktiga spjutspetsteknologi som läkemedelsteknisk forskning bygger på. Också regeringen är naturligtvis orolig med anledning av de uppgifter som har varit i omlopp om en minskning av forskningsinsatserna i Sverige.

Regeringen har diskuterat den här frågan nu på förmiddagen på grundval av tillgänglig information. Företagets styrelse sammanträdde i går, och från det styrelsemötet har regeringen ännu inte fått någon information.

Det är näringsministern som närmast följer den här frågan, och jag vet att han lägger ned ett stort arbete på att skaffa sig så mycket information som möjligt för att därefter kunna hantera frågan.

Jag är inte beredd att yttra mig om något ytterligare i den här frågan.

Anf. 43 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Jag nämnde i mitt inledande inlägg att man inte har utsett någon styrelserepresentant. Har regeringen möjlighet att göra det?

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 44 THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Det finns en speciell bakgrund till det förhållande som i dag råder. Regeringen har i dag uppdragit till näringsministern att samla in kunskap och uppgifter i denna fråga. Det är väl lämpligt att han vid ett senare tillfälle i riksdagen får ge svar på de här frågorna.

Situationen för arbetshandikappade

Anf. 45 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja vända mig till arbetsmarknadsminister Margareta Winberg. Vi ser nu glädjande siffror på att arbetslösheten håller på att gå ned, dels på grund av den mycket lyckade satsningen på kunskapslyftet, dels på grund av alla de nya jobb som faktiskt kommer till stånd. Det är roligt. Samtidigt vet vi dock att arbetshandikappade har en mycket svår situation. Det råder en hög arbetslöshet för arbetshandikappade.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Ser vi någon tendens till att bryta arbetslösheten för arbetshandikappade? Finns det någon möjlighet att se ljusare på just den situationen?

Anf. 46 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är som Sonja Fransson påpekar en oerhört glädjande utveckling på arbetsmarknaden. För första gången på mycket länge går den öppna arbetslösheten på arbetsmarknaden totalt sett ned under 300 000. Den totala arbetslösheten, dvs. den öppna arbetslösheten och de som befinner sig i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, är under 500 000. Det är flera år sedan vi hade den situationen i Sverige. Det är glädjande.

Samtidigt är det viktigt att se till de utsatta grupperna. Får de del av det goda? Vi har studerat situationen för funktionshindrade och arbetshandikappade. Vi kan se att också den gruppen får del av detta. I den stora SCB-undersökningen visade det sig att under september månad var 32 500 arbetshandikappade arbetslösa. Det är en minskning med 7 000 jämfört med ett år tidigare. Så också där går kurvan ned, vilket är väldigt glädjande.

Anf. 47 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern. Det var mycket glädjande att höra att där också finns en tendens. Det är en lång väg kvar tills de arbetshandikappade skall få del av alla de möjligheter som finns på arbetsmarknaden och alla jobb som finns. Men det är ändå glädjande att kurvan är bruten och att den går ned också för den gruppen.

Jag skulle vilja höra med arbetsmarknadsministern – som en följdfråga – hur det ser ut i Europa i övrigt. Det här är ju inte bara ett nationellt problem för de arbetshandikappade utan ett problem i hela Europa. Vad kan vi göra åt det?

Anf. 48 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag har inte med mig några siffror från övriga länder. Rent generellt kan man säga att Sverige ligger väl framme i både synen på arbetshandikappade och funktionshindrade men också i hur långt det

har gått med åtgärder. Det är något vi skall ta upp i EU vid det toppmöte som skall ske den 20–21 november. Jag försöker få med mig mina kollegor att också prioritera den frågan, så att också arbetshandikappade och funktionshindrade i andra länder skall ha samma rätt som andra till ett eget arbete.

Vi får se om jag lyckas. Det vet jag inte.

De internationella körkortsbestämmelserna

Anf. 49 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till kommunikationsministern, men den handlar inte om tunnelbyggande utan om körkort.

Om en grek eller portugis flyttar till Sverige, kan vederbörande gå till myndigheten och med en enkel formalitet få sitt körkort utbytt till ett svenskt körkort. Om en svensk flyttar till Amerika eller till Japan för så lång tid att vederbörandes svenska körkort löper ut och sedan flyttar tillbaka till Sverige – det finns många exempel på detta – kan vederbörande inte få sitt amerikanska eller japanska körkort utbytt utan han måste genomgå hela formaliteten med teori och uppkörning. Tycker kommunikationsministern att detta är logiskt?

Anf. 50 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Det finns en del i de internationella körkortsbestämmelserna som inte är logiskt. Det kan jag verkligen hålla med om. Vi håller på att arbeta med detta. Så långt vi har kommit nu är att vi har ett betydligt enklare, genomskinligt – transparent – system vad gäller EU:s medlemsländer. Körkortet är utbytbara mot varandra. Det skulle självklart vara en fördel om det gick att komma längre även med en del andra länder. Det förutsätter bilaterala överenskommelser och att det finns jämförbara utbildningsstandarder. Det är ett arbete som måste skötas land för land.

Anf. 51 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tolkar det som att det kommer att bli en förenkling. Det finns ytterligare en obegriplighet i detta. När han eller hon som flyttat till Amerika eller Japan och kommer tillbaka hit efter många års prickfri körning i Sverige och Amerika eller Japan lyckas återerövra ett körkort genom att genomgå teoriprov och uppkörning, får vederbörande ett s.k. nybörjarkort med vissa begränsningar. Vederbörande får då t.ex. inte idka övningskörning med sin fru som också har blivit av med sitt körkort. Kan vi räkna med att det blir vettigare regler även där?

Anf. 52 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Utan att gå in på detaljer; jag delar uppfattningen att det finns mycket att göra på det här området. Det pågår en översyn av regelsystemet.

**Fel! Okänt
växelargument.**

Anf. 53 LENA SANDLIN (s):

Fru talman! Jag har också en fråga till kommunikationsministern.

Jag själv och många med mig känner en stor oro inför det nya taxesytem som Telia har aviserat. Telia har i sin argumentation hävdad att nio av tio kommer att tjäna på det nya systemet. Det kommer för Telia att vara kostnadsneutralt. Om nio av tio tjänar på systemet, och om Telia inte kommer att få någon kostnad, då måste den sista tiondelen av konsumenterna vara de som får en markant höjning för att systemet skall gå runt ekonomiskt. Den sista tiondelen är abonnenter i kommuner som innefattas av många riktnummerområden.

Jag vet att oron är stor över hela landet över detta. I mitt eget hemlän Västerbotten, som jag känner bäst, där har vi inom Skellefteå kommun sex olika riktnummerområden. Det är alltså de människorna som kommer att betala taxesänkningarna för de övriga nio tiondelarna.

Jag vill fråga kommunikationsministern om hon tycker att detta lever upp till det beslut som vi har fattat i riksdagen om rimliga priser. Jag vill fråga om hon vill göra något åt detta – som kommer att bli ett problem för många abonnenter.

Anf. 54 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag delar Lena Sandlins uppfattning att detta är oerhört märkligt. Jag tycker att det är mycket anmärkningsvärt att den största teleoperatören, som har ett uttalat regionalpolitiskt ansvar i sin affärsidé, men också ett samhällsansvar ålagt av regering och riksdag, uppträder på det sättet.

Jag har fått del av många reaktioner från kommuner, landshövdingar, PRO och andra pensionärsorganisationer om att prissättningen är orättfärdig. Jag delar deras uppfattning. Om jag inte inom de allra närmaste dagarna kan få absoluta garantier när det gäller motsatsen, har jag för avsikt att använda den paragraf i telelagen, 19 §, som medger att med hjälp av en förordning sätta ett pristak. Det är inte mer än rimligt att vi använder den lagstiftning som vi faktiskt har – föreslagen av regeringen och antagen av riksdagen. Det är min avsikt.

Anf. 55 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Det gläder mig att flera riksdagsledamöter ansluter sig till min uppfattning i frågan.

I ett frågesvar i förra veckan var kommunikationsministern inte alls lika tydlig i frågan. Då sades det att det var Telias ansvar, Telia sköter det hela och Telia sätter avgifterna. Det är bra att vi får ett annat besked i dag.

Post- och telestyrelsen, som skall yttra sig i sådana frågor, kommer inte att uttala sig innan beslutet träder i kraft. Jag anser att det är helt orimligt att låta beslutet träda i kraft innan det har kommit ett uttalande.

Jag är glad för att fler riksdagsledamöter tar upp denna fråga och att proteststormarna i Sverige är så tydliga. Det här är ett ensidigt gynnande av 08-området.

Anf. 56 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Det är Telias ansvar. Men det är också så att vi har möjligheten enligt telelagen att gå in och sätta pristak för teletaxorna. Den beredskapen finns alltid från regeringens och Post- och telestyrelsens sida – Post- och telestyrelsen är tillsynsmyndighet. Jag menar att det finns anledning för regeringen att göra så, och jag tänker föreslå det.

Anf. 57 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag har en kort följdfråga. Kommer kommunikationsministern att stoppa ikraftträdandet av de nya reglerna den 7 november?

Anf. 58 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Vi kommer naturligtvis att följa de regler vi har att följa enligt telelagen då vi sätter pristaket.

Anf. 59 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! I går fick vi ett svar från kommunikationsministern där hon markerade det som sades i propositionen, nämligen att alltför stora prisvariationer mellan regioner eller mellan olika marknadssegment inte får accepteras. Detta gäller också likvärdiga tjänster. Jag tycker att de uttalanden kommunikationsministern har gjort i dag är väldigt bra, och att de stämmer överens med den opinion som finns ute i landet.

I bl.a. Örebro län har man också diskuterat möjligheterna att varje län skulle kunna utgöra ett riktnummerområde. Är det en diskussion som har förts?

Anf. 60 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Riktnummer i olika län är en sak som ses över och som Post- och telestyrelsen arbetar med. Men det löser inte det akuta problemet med den orimliga prissättningen, utan man får ta detta i två led. När man ser över riktnummerområden får detta konsekvenser t.ex. för företag som måste ge nya nummer till sina kunder osv. Detta är alltså en separat fråga, men den behöver också lösas. Pristaket måste dock sättas nu.

Skatteväxlingen

Anf. 61 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Ett mycket viktigt instrument både i miljöarbetet och i arbetet med att öka sysselsättningen är det som vi kallar för skatteväxling. Detta lades tydligt fast i den s.k. Skatteväxlingskommitténs material, som kom i januari i år.

Jag vill fråga skatteminister Thomas Östros hur han tänker förvalta skatteväxlingsarbetet och driva det vidare.

Anf. 62 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Skatteväxlingskommittén lade fram ett mycket väl genomarbetat betänkande. Den lade också fram en bedömning av vilken möjlighet det finns att använda energiskatterna för att åstadkomma en skatteväxling framöver. I huvudsak delar jag denna bedömning, på längre sikt.

Samtidigt har vi bakom oss en tvåårsperiod då vi har använt miljöskatter för att bl.a. se till att finansiera det kunskapslyft som genomförs över hela landet.

En viktig sak vid användandet av miljöskatter är att se till tempot. Man skall inte under en mycket kort tid mycket kraftigt höja energiskatterna på ett sådant sätt att verksamheten inte hinner ställa om. Poängen med skatteväxling är att man kan stimulera fram en mer energieffektiv produktion och konsumtion, och det kan man inte göra om man går för hastigt fram. Denna avvägning har Skatteväxlingskommittén gjort på ett bra sätt.

Nu fortsätter hanteringen av Skatteväxlingskommitténs betänkande, bl.a. i beredningen av ett nytt energiskattesystem som man arbetar med i Regeringskansliet.

Anf. 63 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Det är som skatteministern säger – Skatteväxlingskommittén var medveten om att takten borde vara hanterlig, och den var också medveten om vad som hade skett under de gångna åren. Men kommittén föreslog också väldigt tydligt att det borde utredas ytterligare hur ekonomiska styrmedel kan användas och utvecklas för att stärka en kretsloppsanpassning. Den föreslog att utredningsarbetet skulle starta redan 1997, dvs. innevarande år. Den föreslog också att man skulle analysera skatten på naturresurser och effekterna på t.ex. glesbygdsbefolkningen av en skatteväxling.

Jag vill fråga skatteministern när utredningsarbetet startar kring hur ekonomiska styrmedel kan användas och utvecklas för att stärka en kretsloppsanpassning. Kommer det arbetet att inledas 1997, som Skatteväxlingskommittén föreslog?

Anf. 64 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! En viktig del i det arbetet är just reformerandet av energiskattesystemet. Vill vi använda oss av skatteväxling som metod måste vi se till att ha ett energiskattesystem som fungerar på ett bra sätt. Min bedömning är att dagens energiskattesystem, som har växt fram under ett stort antal år och som har många olika undantag och krångligheter, gör det svårt att ta vidare steg på skatteväxlingen. Först och främst måste vi se till att få ett energiskattesystem som fungerar på ett enklare, bättre och effektivare sätt.

Varje år gör man naturligtvis en bedömning i den ekonomiska politiken, och i skattepolitiken, av vilken typ av steg man kan ta för att locka fram en mer ekologiskt uthållig produktion och konsumtion. En hel del har gjorts under 90-talet. Skattereformen var ett mycket viktigt steg. De energiskatteförändringar som gjorts senare under 90-talet har också varit viktiga steg.

Samtidigt lever vi i en internationaliserad ekonomi. Vi måste se till att vi i Sverige inte går så pass långt före alla andra länder att vi hotar produktionen hos svenska industrier. Därför menar jag att det inte är aktuellt att ta ytterligare steg på energiskattesidan just nu.

Anf. 65 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Energibeskattningen var en särskild del i Skatteväxlingskommitténs förslag, som vi nu lagt åt sidan just i avvaktan på det som skatteministern talar om. Men om jag skall vara alldeles uppriktig, fru talman, så fanns det nästan bara ett enda förslag som var årtalsbundet och konkret om hur fortsatta steg skulle tas. Det var just förslaget om att ett utredningsarbete skulle startas i år om hur ekonomiska styrmedel kan och bör användas för att utveckla och stärka kretsloppsanpassningen. Vid sidan av energiskattediskussionen, vid sidan av den internationella diskussionen och vid sidan av diskussionen om vad som har gjorts och att man bör gå fram i en rimlig takt var detta ett explicit och tydligt förslag som jag undrar om skatteministern tänker effektuera.

Anf. 66 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Skatteväxlingskommitténs betänkande är för regeringens del ett viktigt underlag i den här analysen. Kommittén gör avvägningar kring detta; vilken takt skall man ta, på vilka områden är det aktuellt att använda ekonomiska styrmedel osv. Detta är en viktig del av regeringens arbete framöver.

Ytterligare steg kommer att tas under nästa år. Det gäller t.ex. avfalls-skatten. Den införs under nästa år som ett sätt att använda ekonomiska styrmedel för att stimulera ett ekologiskt uthålligt beteende hos företag och hos medborgare. Jag menar alltså att regeringen använder Skatteväxlingskommitténs betänkande och de avvägningar som görs där på ett sätt som ger konkreta resultat i de förslag som läggs fram för riksdagen.

Sysselsättningen

Anf. 67 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! De senaste veckornas minskning av den öppna arbetslösheten är positiv. Men det skall ändå sägas att minskningen skett med lång fördröjning. Fortfarande står alldeles för många utanför arbetsmarknaden. Jag vill ställa en fråga till arbetsmarknadsministern. Den föranleds av att det under senare år allt flitigare har diskuterats att vägen till nya jobb skulle komma inom den privata tjänstesektorn. Många förslag har kommit om sådana stimulanser. Från Folkpartiets sida har vi talat om lägre arbetsgivaravgifter, men också sett på andra länders modeller med t.ex. servicecheckar som man enkelt skulle kunna köpa på posten.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Tänker sig regeringen något slags försöksverksamhet där det vore möjligt att få svarta jobb vita och dessutom få fler människor i arbete?

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Frågan som Elver Jonsson tar upp är oerhört viktig. Glädjande nog kan vi se en kraftig ökning av antalet sysselsatta i den privata sektorn, utan de sänkningar av arbetsgivaravgifter och annat som Elver Jonsson diskuterar. Men regeringen är självfallet också medveten om att denna sektor är oerhört personalintensiv – och personal kostar.

Detta är en fråga som inte bara diskuteras i Sverige utan också inför det toppmöte om sysselsättning som skall äga rum i november. Man kan

säga att den diskussion som Sverige mycket aktivt deltar i inte bara handlar om att sänka kostnaden för arbete utan även om att använda de pengarna på ett sådant sätt att lågutbildade får högre kompetens och utbildning. Jag tycker att det finns ett visst intresse av att vara aktiv i den diskussionen.

Vi känner alla till Dan Anderssons utredning, som lade fram vissa förslag på området. Den ligger fortfarande hos skatteministern, och jag antar att han bereder den. Jag kan därmed svara så här i dag: Ärendet är inte avgjort, men jag planerar inte för dagen någon försöksverksamhet i ämnet.

Anf. 69 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag utgår ifrån och hoppas på att skatteministern är något mera otålig att komma fram i frågan än vad arbetsmarknadsministern nyss sade. Margareta Winberg var ganska nöjd. Men jag vill säga så här: Det är inget motsatsförhållande mellan att å ena sidan vara med om ett kunskapslyft som hjälper människor till en högre kompetens och å andra sidan ge människor en chans att gå in och ta även s.k. enkla arbeten. Det sistnämnda är förstås klart överlägset en öppen arbetslöshet. Framför allt ungdomar skulle behöva detta som en inkörspport till arbetslivet. Tjänste- och servicesektorn skulle kunna vara en lämplig start.

Jag hoppas att arbetsmarknadsministern och skatteministern kan komma fram till lösningar och även aktualisera det här vid toppmöten, eftersom man ju också har sådana här bekymmer ute i Europa.

Kommunernas kostnader för flyktingmottagning

Anf. 70 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag har en fråga till inrikesminister Jörgen Andersson. I storstäder med många flyktingar ökar hela tiden kostnaderna för socialbidragen. Det leder i sin tur till försämringar i den kommunala servicen för alla kommuninvånare. Statens extrabidrag till kommunerna, de s.k. Personpengarna, räcker inte till att kvalitetssäkra kärnverksamheter som skola, barn- och äldreomsorg. Detta beror bl.a. på den stora inflyttningen av flyktingar som från början varit kommunplacerade i andra kommuner och som på grund av arbetsmarknadsläget inte får några jobb. Den uppkomna situationen med problem på arbetsmarknaden har bekräftats av en ny undersökning från Kommunförbundet.

Min fråga till inrikesministern är: Planerar regeringen att kompensera de drabbade kommunerna för dessa kostnader?

Anf. 71 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Det är riktigt som Marianne Carlström säger att det nu sker en ökning av de kommunala kostnaderna på det här området därför att statsbidragen upphör och kommunerna får ta den fulla kostnaden.

Samtidigt har vi i dag fått en rapport från Kommunförbundet som också stämmer överens med de egna analyser som vi har gjort på Inrikesdepartementet. Den säger att det börjar ljusna för den kommunala ekonomin just därför att vi nu tillför extra statsbidrag till kommunerna. Vi har tidigare fördelat ca 400 miljoner kronor till de kommuner som har det

ekonomiskt besvärligt med sin flyktingmottagning. Inför 1998 års anslag tänker jag föreslå att vi tar ytterligare 250 miljoner kronor ur det anslag som är avdelat till Inrikesdepartementet för krishantering och fördelar till de kommuner som har extra kostnader för flyktingar.

Prot. 1997/98:22
30 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Offentlighet i EU:s organ

Anf. 72 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Jag är av den bestämda meningen och övertygelsen att för att öka förståelsen och legitimiteten bland människor för EU som ett övervägande positivt samarbetsprojekt måste vi ha offentlighet i EU:s organ. Justitieministern och jag har tidigare resonerat om de här frågorna, och jag vill gärna återkomma.

Nu har vi genom Amsterdamfördraget fått ett slags ramlagstiftning för en ökad offentlighet inom EU. Nu gäller det att fylla den portalparagrafen med innehåll. Det blir ett långt och mödosamt arbete. Jag vet att Sverige har spelat en ganska aktiv roll i detta. Justitieministern och jag har ju varit ense om vikten och värdet av det.

Men det finns fortfarande brister. En meddelarfrihet kommer t.ex. inte att kunna tillgodoses såsom vi är vana vid på svensk botten. Ett sekretessregister där man klart definierar vilka handlingar som kan vara offentliga och vilka som inte kan vara offentliga är också något som måste tas fram.

Nu undrar jag om justitieministern och regeringen har gett upp i fråga om t.ex. meddelarfriheten. Eller kan man tänka sig att vi fortsätter att driva dessa frågor? De är ju en förutsättning för offentlighetsprincipen.

Anf. 73 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Frågan om offentlighet i EU är en fråga som den svenska regeringen inte bara har varit *ganska* aktiv i. Man får nog säga att vi har varit *mycket* aktiva. Vi, tillsammans med de övriga nordiska länderna och möjligtvis ytterligare något europeiskt land, har ju faktiskt tagit upp det som en av våra viktigaste frågor inför Amsterdamavtalet. Som Henrik Järrel säger, lyckades vi faktiskt att övertyga om att även EU borde ha samma utgångspunkt som vi, nämligen offentlighet i sina institutioner.

Vi lyckades också med något som egentligen är lika viktigt, nämligen att det inte är institutionerna själva som sedan har att avgöra i det enskilda fallet om ett dokument kan lämnas ut eller inte. Det skall utarbetas rådsförfordningar som skall fastlägga de närmare kriterierna för när det behövs sekretess. Det är ju en annan princip vi driver att offentlighetsprincipen inte innebär att allting är offentligt.

Det arbetet går vidare, och jag är optimistisk om det. Vi lyckades inte övertyga om meddelarfriheten vid förhandlingarna, men vi kommer aldrig att ge upp den – inte på sikt.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i kommunerna

Anf. 74 ANN-KRISTIN FØSKER (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern. Kommunernas sätt att sköta, eller rent av missköta, arbetsmarknadspolitiska åtgärder

*Fel! Okänt
växelargument.*

gärder diskuteras ofta. Konkurrensverket har ju också kommit ut med en skrift om detta.

Jag vill här ge ett exempel på det vansinne som pågår i en kommun. Det handlar om Enköpings kommun som skänker utrustning för nästan 110 000 kr till en konkursdrabbad företagare så att denne skall komma på grön kvist. Företagaren skall betala av kostnaden för utrustningen genom att utföra jobb åt kommunen och åt andra uppdragsgivare. Arbetsförmedlingens chef pekar på att en sådan åtgärd självfallet stör konkurrensen på marknaden och därför måste betecknas som osund.

Han pekar också på en annan intressant aspekt. Kommunen anser sig nämligen inte ha råd att ordna jobb åt ett femtiotal resursarbetare för några tusen kronor var i månaden. Men tydligen tycker kommunens kommunalråd att det är helt okej att lägga nästan 110 000 kr på en enda person. Trots att såväl chefen på arbetsförmedlingen på orten som personalchefen i kommunen både avråder och avstyrker, beslutar kommunalrådet muntligen att ge den konkursdrabbade företagaren utrustningen. Självfallet har detta vansinne skapat starka reaktioner på orten.

Jag vill fråga om arbetsmarknadsministern är beredd att vidta åtgärder för att få stopp på det missbruk av arbetsmarknadspolitiska åtgärder som beskrivs i detta exempel.

Anf. 75 TALMANNEN:

Jag förutsätter att Ann-Kristin Føsker med detta exempel avser att ställa frågan principiellt, eftersom vi inte diskuterar enskilda fall här i kammaren.

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Den svenska arbetsmarknadspolitiken genomgår en reformering just nu. Vi har hållit på med den i ungefär ett och ett halvt år. Den reformeringen går ut på att skapa ett större mått av lokalt inflytande och en mer decentraliserad arbetsmarknadspolitik. Det betyder inte att den skall kommunaliseras, utan det betyder att vi med nationella mål skall skapa ett ökat lokalt inflytande. Det inflytandet skall utövas i arbetsförmedlingsnämnderna där de kommunala företrädarna skall ha majoritet. Jag har uttryckt att kommunalrådet helst skall besätta ordförandeposten. Även länsarbetsnämnd, fackliga företrädare och det lokala näringslivet skall finnas med här.

En viktig princip i det här sammanhanget, som man kan hävda mot bakgrund av vad Ann-Kristin Føsker har sagt, är att man inte kan vidta åtgärder på kommunal eller nationell nivå mot företag som snedvrider konkurrensen. Detta måste vara en vägledande princip. I övrigt har jag naturligtvis inga kommentarer till det enskilda fallet.

Barnomsorg för barn till arbetslösa

Anf. 77 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Maj-Inger Klingvall.

För ett år sedan var vi några ledamöter i riksdagens tvärpolitiska barngrupp som motionerade kring barnets rätt till dagisplats vid föräldrars arbetslöshet. Vi pekade på en mycket obehaglig tendens att kortsiktig

spara pengar och behandla barnen olika. Vid arbetslöshet blev föräldrar hänvisade till att ta sitt barn ur barnomsorgen.

Nu har Socialstyrelsen lämnat fram ytterligare en rapport som belyser det aktuella läget just i dag. Den säger att vartannat barn i åldern 1–5 år med arbetslös förälder i dag står utanför barnomsorgen, och flertalet mot föräldrarnas vilja. Jag tycker att det är viktigt att vi har fått reda på att det är mot föräldrarnas vilja.

Min fråga är: Är ni nu beredda att ändra lagstiftningen så att barn till arbetslösa får samma rätt till barnomsorg som andra barn?

Anf. 78 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag försöker svara, men jag vill betona att frågor som rör rätten till daghemsp plats är statsrådet Ylva Johanssons område.

Även jag delar Ewa Larssons oro för de här barnen och för deras föräldrars möjligheter att kunna säga ja till ett erbjudet arbete om det uppstår problem med att få dagisplats. Jag är också orolig för barnens egen skull. Detta tas ju också upp i den rapport som presenterades i dag.

Det jag ändå tycker att vi får ta fram som något positivt är de ökande resurser till kommunerna som nu kommer att ge dessa större möjligheter att prioritera barn och gamla i sin verksamhet. Jag tror att detta är en grupp barn som man behöver fundera litet extra noga på när det gäller hur man vill använda sig av de ökande resurserna.

Jag kan också berätta att arbetsmarknadsministern inom den närmaste tiden kommer att träffa företrädare för Kommunförbundet för att just diskutera den här frågan. Så det här är definitivt en mycket angelägen fråga för oss i regeringen.

Anf. 79 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Det låter bra att frågan diskuteras. Vår motion tidigare handlade om att sprida information och kunskap om barns behov av kontinuitet. Nu slår den här dagsaktuella rapporten fast att detta är en tendens som verkar öka. Eftersom föräldrarna hela tiden står till arbetsmarknadens förfogande, har en annan typ av barnomsorg växt fram där man erbjuder just de arbetslösa att ha sina barn. Det här är väldigt märkligt. Det är ett fyrtiotal kommuner som har ordnat en "särbarnomsorg". Vi vet att invandrare, lågutbildade och unga ensamstående mammor är arbetslösa oftare än andra. Det är just deras barn som särbehandlas. Det är alltså var sjunde kommun som har hittat en sÄrlösning och plockat ut de här barnen.

Därför frågar jag igen: Är ni beredda att ändra lagstiftningen så att alla barn får samma rätt till barnomsorg?

Anf. 80 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag vill på nytt betona att detta är Ylva Johanssons fråga. Men låt mig bara mycket enkelt kommentera. Jag tror inte att det här är något som vi enbart skulle kunna lösa genom att skriva om lagen eller ändra lagstiftningen. Det jag ser som det viktigaste i dag är att vi nu har möjlighet att ge kommunerna extra resurser. Det här är en viktig grupp att rikta särskild uppmärksamhet på. Jag tror att vi skall se fram emot den

*Fel! Okänt
växelargument.*

överläggning som jag vet att arbetsmarknadsministern kommer att ha med Kommunförbundet i just den här frågan.

Anf. 81 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag vill gå vidare utifrån motioner, det Socialstyrelsen har lagt fram i rapporter och en dom som kom i Regeringsrätten i förra veckan. Denna dom slog fast att några föräldrar som ville överklaga ett beslut, och som hade gjort det i kammarrätten, inte fick fullfölja sin talan och få saken prövad. Jag tycker att det är oerhört anmärkningsvärt och allvarligt att föräldrar inte har möjlighet att i högsta instans pröva rätten till barnomsorg för sina barn när dessa föräldrar är arbetslösa.

Det är naturligtvis välkommet det som statsrådet Klingvall här säger, alltså att detta skall tas upp i samband med diskussioner med kommuner om arbetslösheten generellt. Jag tror att lagstiftning är nödvändig på området. Men det räcker inte att kommunerna får ytterligare pengar, för det skapas särlösningar precis som Ewa Larsson var inne på.

Jag vill fråga utifrån barnets perspektiv – det barn som redan är drabbat i och med att föräldrarna är arbetslösa och som därmed kanske har sämre ekonomisk standard, mer otrygga föräldrar osv. Hur ser statsrådet Klingvall på denna typ av beslut i ljuset av FN:s barnkonvention som stadgar barnets rättigheter i sammanhanget?

Anf. 82 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Barnets bästa skall komma i främsta rummet. Jag antar att det var det som Eva Zetterberg syftade på. Jag tror att det är en oerhört viktig utgångspunkt när vi skall prioritera och diskutera omkring hur vi skall använda våra gemensamma resurser. Därför är jag väldigt glad för att vi nu faktiskt har möjlighet att ge kommunerna extra resurser. Jag är alldeles övertygad om att de förtroendevalda ute i våra kommuner som är ansvariga för den här verksamheten också kommer att ta denna möjlighet att diskutera barnens situation och hur vi kan utveckla och förbättra barnomsorgen.

Anf. 83 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Om regeringen inte är villig till lagstiftning, kommer den då att föra upp den här frågan som ett allvarligt problem och säga att kommunerna måste vidta åtgärder för att se till att alla barns rätt till barnomsorg tillgodoses? Detta gäller speciellt den grupp som utgörs av barn till arbetslösa.

Anf. 84 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är ju väldigt tydligt i den socialtjänstlag vi har i dag att förvärvsarbetande eller studerande föräldrar har rätt till barnomsorg. Jag har stort förtroende för att kommunerna kommer att vara beredda att diskutera hur vi kan utveckla och förbättra barnomsorgen för barnen i Sverige. Nu kommer de också att få ökade resurser för att kunna ta det ansvaret.

Anf. 85 SIRI DANNAEUS (fp):

Fru talman! Problemet ligger ju i att kommuner tolkar socialtjänstlagen på olika sätt – utifrån sin ekonomi eller utifrån hur man har lyckats bygga ut barnomsorgen. Nu har man dessutom fått stöd för sin tolkning både i kammarrätt och i regeringsrätt. Detta är inte tillfredsställande. Något måste göras åt denna 14 a § i socialtjänstlagen.

Anf. 86 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Vi är i en situation där säkerligen alla – också de som har frågat – delar regeringens uppfattning att det här är en utomordentligt allvarlig och viktig fråga. Ingen förnekar frågans betydelse för vare sig föräldrarna eller samhället. Målsättningen och visionen från regeringens sida har varit klar i alla sammanhang. Alla barn skall ha en god barnomsorg och rätt till en daghemsp plats. När regeringen nu har lagt så mycket pengar på just kommunerna för att bygga ut vård, omsorg och skola, är det också ambitionen att barnomsorgen skall förbättras.

Nu är vi, fru talman, i den situationen att det enligt grundlagen ansvariga statsrådet, skolminister Ylva Johansson, inte finns här. Jag tycker att det är rimligt att vi kan vänta till en frågestund då hon finns på plats för att föra denna viktiga debatt. Jag hoppas att Ewa Larsson, Eva Zetterberg och Siri Dannaeus kan dela den uppfattningen. Vi underskattar ingalunda frågan, tvärtom. Det har också statsrådet Klingvall visat. Men det är kanske också rimligt att Ylva Johansson, som är ansvarig för frågan enligt konstitutionen, får en chans att svara.

Förmögenhetsskatten

Anf. 87 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till skatteministern. Medborgarna i Sverige bör behandlas lika. Jag tycker att det är orimligt att enskilda sparare skall betala förmögenhetsskatt på sitt aktieinnehav när huvudägare med stora förmögenhetsinnehav befrias från samma skatt. Av rättviseskäl tycker jag att förmögenhetsskatten bör slopas för samtliga medborgare och att detta bör kompenseras med en mindre höjning av bolagsskatten – något som även börschefen Bengt Rydén har föreslagit.

Ett slopande av förmögenhetsskatten skulle också underlätta för många villaägare i högprisorter som drabbas av både fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. Det skulle bli möjligt för dem att bo kvar i sina hem. Hur ser skatteministern på ett sådant förslag?

Anf. 88 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag är osäker på om Michael Stjernström var riksdagsledamot under perioden 1991–1994, men det parti han tillhör röstade då för förslag från den dåvarande borgerliga regeringen om olika behandling av aktieägare. Man skattebefriade aktier på O-listan och OTC-listan och behöll skatteplikten på A-listan. Det har ju i sig byggt in en sprängkraft i förmögenhetsskatten. Det finns en lockelse att komma undan förmögenhetsskatt genom att gå från A-listan till O-listan. Det har orsakat en del av de problem som vi har sett under sommaren. Så den olika behandlingen startade 1992.

Nu vill Michael Stjernström sänka förmögenhetsskatten och i stället höja bolagsskatten. Jag tycker att det är en mycket viktig poäng att vi under den här perioden av oerhörd turbulens i Sverige, en turbulens orsakad av den ekonomiska kris vi har gått igenom, samtidigt har lyckats hålla en låg, internationellt konkurrenskraftig bolagsskatt stabil under hela perioden. Jag hoppas att det också finns en bred överensstämmelse på denna punkt i kammaren. Detta är en viktig sak för Sverige. Vi har ett bolagsskattesystem som gör att vi är ett attraktivt investeringsland i Europa och i OECD. Jag är inte beredd att höja bolagsskatten för att sänka förmögenhetsskatten.

Anf. 89 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Fru talman! Nej, jag var inte ledamot av riksdagen under den förra mandatperioden. Jag var sakkunnig i Statsrådsberedningen. Men jag delar skatteministerns uppfattning att förmögenhetsskatten är olycklig när den slår olika på de olika listorna. Om det var fel under den borgerliga regeringen så är det ju inte mindre fel att det är så även nu.

Det är den höga förmögenhetsskatten som har gjort att många har flytt från just A-listan till OTC-listan och O-listan. I många andra länder har man slopat förmögenhetsskatten, t.ex. i Danmark och Tyskland. Den internationella konkurrensen om kapitalet ökar ju. Jag tror att det ligger i farans riktning att Sverige kanske tvingas sänka eller slopa förmögenhetsskatten helt och hållet. Hur ser skatteministern på en sådan tänkbar utveckling?

Anf. 90 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Regeringen har under hösten lagt fram förslag till riksdagen om att sätta stopp för den skatteplanering som vi hade under sommaren, då företag och deras ägare själva kunde bestämma huruvida de skulle betala förmögenhetsskatt eller inte genom att välja lista. Naturligtvis är det ett absurt system som man inte kan ha på lång sikt. Vi kan inte avskaffa förmögenhetsskatten genom att människor själva bestämmer sig för att byta lista. Det förslag som vi har lagt fram innebär att den typen av beteende inte längre belönas.

Nu har vi ett förmögenhetsskattesystem som finns av fördelningspolitiska skäl. Det är viktigt, inte minst då vi har gått igenom den svåra saneringen av statsfinanserna. Men det är ett system som samtidigt uppmuntrar företagande. Arbetande kapital i det lilla företaget är inte förmögenhetsskattepliktigt. Om ett företag går in och noterar sig på OTC-listan är det icke heller förmögenhetsskattepliktigt. Om företaget fortsätter in på A-listan så är det kapital som huvuddelägaren, familjeföretagaren, själv har lagt ned i företaget inte förmögenhetsskattepliktigt. Det uppmuntrar växande företag, samtidigt som vi har kvar förmögenhetsskatten av fördelningspolitiska skäl. Det är inte rimligt att man i detta läge avskaffar förmögenhetsskatten. Det är knappast det första som regeringen föreslår när det äntligen finns litet resurser. Då satsar vi hellre på vård, skola och omsorg.

Anf. 91 ANNIKA JONSELL (m):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern med anledning av att Amugruppen med början i Skåne skall börja ägna sig åt personaluthyrning till industrin. Personaluthyrning är ju en av de snabbast växande framtidsbranscherna, och många nya jobb kan växa fram i den.

Min fråga är: Ser inte arbetsmarknadsministern de mycket stora riskerna med att det statliga bolaget, Amugruppen, nu slår undan benen för de privata företag som åtminstone annars helt säkert kommer att etableras på detta område?

Anf. 92 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att de uppgifter som har förekommit i tidningarna var något överdrivna. Det är ännu inte klart på vilket sätt Amugruppen skall bedriva uthyrningsverksamhet. Det är för övrigt något som ligger i budgeten och som det ännu inte har fattats beslut om av riksdagen. Innan dess kan det ju inte bli tal om att göra någonting sådant. Man har ju på grund av misskötsel av Amugruppen AB under ett antal år tvingats till ordentliga nedskärningar av personal. Nu ser man att arbetsmarknadsutbildning behövs ännu en tid framöver. Om man då kan hyra ut personal på detta sätt kan det också vara en metod att ta till vara den kunskapen hos den personal som har blivit arbetslös. Om detta skulle ske, om riksdagen godkänner detta förslag, skall det naturligtvis ske på ett sådant sätt att det blir konkurrensneutralt, så att det inte slår undan benen på andra privata företag.

Anf. 93 ANNIKA JONSELL (m):

Fru talman! Det är skönt att detta ännu inte är klart, eftersom jag kan se stora risker med detta. Min uppfattning är att man inte kan bedriva någon form av statlig verksamhet helt marknadsmässigt eller konkurrensneutralt. Men om man ändå vill försöka göra det, är det inte då ett tecken på att man i stället, som Moderaterna har föreslagit, skulle kunna privatisera hela Amugruppen? Visst behövs arbetsmarknadsutbildning, men det behöver absolut inte vara ett statligt företag som ägnar sig åt det. Det är inte heller bara det statliga företaget Amugruppen som gör det i dag. Just en sådan verksamhet som personaluthyrning kan lika gärna, eller mycket hellre, bedrivas i privat regi. Ser inte arbetsmarknadsministern att det vore dags att privatisera Amugruppen?

Anf. 94 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Svaret på den frågan är nej.

Statsbidrag till kommunerna

Anf. 95 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till inrikesminister Jörgen Andersson beträffande pågående budgetdiskussioner ute i kommuner och lands-ting. Det som har framkommit i diskussioner och i media om oppositionens skuggbudgetförslag är att en genomgående tendens är att opposition-

en, oftast ledd av Moderaterna, grundar sina förslag med utgångspunkt i den ekonomi som tillskapas i kommuner och landsting av den socialdemokratiska regeringen utan hänsyn till den moderata rikspolitiken riktad mot kommuner och landsting. Är detta något som inrikesminister Jörgen Andersson har uppmärksammat?

Anf. 96 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Mycket av det som vi har talat om på riksplaneln, nämligen att vi skall öka de generella statsbidragen till kommunerna fram till år 2000 med 16 miljarder kronor, skall nu om fyra veckor avgöras när budgetarna skall antas ute i de 288 kommunerna och 24 landstingen. Då kommer människorna att upptäcka att man från kommunernas sida är beredd att satsa på de områden som statsbidragen är avsedda för. Det är också viktigt att det parti som i denna riksdag har gått emot en ökning av statsbidragen redovisar vilka konsekvenser det skulle få för vården, omsorgen och skolan om det genomfördes, alltså om kommunerna inte fick något ökat generellt statsbidrag. Detta parti skall därtill också sänka skatten. Det är viktigt att den debatten nu får föras ute i kommunerna, så att människor ser skillnaden mellan att man satsar de generella statsbidragen på dessa områden och att man inte gör det. Därför är det viktigt för de presumtiva väljarna till kommunalvalet nästa år att se skillnaderna.

Kvinnofrid

Anf. 97 INGER SEGELSTRÖM (s):

Fru talman! Jag har en fråga till justitieministern om kvinnofrid. Vi får rapporter om att kvinnoförtrycket kryper ned i åldrarna. Många unga skoltjejer berättar om hur de blir upptryckta mot väggarna och hotade om gruppvåldtäkt, som har visats på TV. Det används även könsord som skällsord i skolan.

Kommer skolan, lärarna och vi som är oroliga över det ökade kvinnovåldet att få någon hjälp när den aviserade propositionen om kvinnofrid läggs fram? Jag tycker att det är oroväckande att man även i skolan börjar utsätta väldigt unga tjejer för hotet om den vuxna kvinnorollen.

Anf. 98 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Som jag har aviserat kommer det att läggas fram en kvinnovåldspröposition senare under hösten. Den kommer att ha en mycket bred uppläggning. Den kommer att handla både om ändringar av straffbestämmelser och utveckling av myndigheternas kompetens och förmåga att hantera den här typen av brottslighet. Men den kommer också väldigt mycket att handla om att attityderna i vårt samhälle skall förändras. Det kräver breda åtgärder.

Att man t.o.m. i skolorna, bland ungdomarna, kan se hur det finns en föraktfull och ibland t.o.m. våldsinriktad attityd i förhållande till flickor är något som vi inte kan acceptera. Det är skolans sak att uppmärksamma detta och hitta formerna för att reagera mot det.

Jag kan inte svara på i vilken utsträckning som man i Utbildningsdepartementets bidrag till kvinnovåldspröpositionen kommer att hantera

just det problemet. Men att skolan och skolans uppgift finns med i sammanhanget är helt klart.

Prot. 1997/98:22
30 oktober

Sjukersättning till el- och amalgamöverkänsliga

**Fel! Okänt
växelargument.**

Anf. 99 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till socialförsäkringsministern. Den handlar om att vi i veckan har kunnat läsa i pressen att Socialstyrelsen arbetar på nya direktiv, eller allmänna råd, där vården uppmanas att ta elallergiker och amalgamsjuka på allvar och sluta kränka dem. Det borde vara en självklarhet. Men vi får ändå vara glada över att Socialstyrelsen nu äntligen inser att man måste ta människors sjukdomar på allvar och inte fastna i ett tänkande att sjukdomssymtomen är psykiskt betingade utan ser till det fysiska problemet. Men i det sammanhanget förekommer en märklig formulering. Man uppmanar vården att inte skriva diagnosen elöverkänslighet eller amalgamförgiftning på intyget, därför att patienten då kan nekans ersättning från Försäkringskassan. Det uttalandet speglar att Socialstyrelsen och Riksförsäkringsverket har olika inställningar till hur människor skall behandlas. Jag tycker att det är orimligt. Därför vill jag fråga socialförsäkringsministern om hon delar min uppfattning, och vad hon i så fall tänker göra åt detta.

Anf. 100 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är naturligtvis av allra största vikt att de myndigheter som är ansvariga på området har möjlighet att samråda med varandra i en så här viktig fråga. Jag skall ta del av de allmänna råd som nu är på gång och som gäller här aktuella diagnosgrupper.

Symtom är tillräckligt skäl för sjukpenning. Vid allvarliga symtom när det gäller elallergi, elöverkänslighet eller amalgamöverkänslighet har det, såvitt jag vet, inte varit några bekymmer med att få sjukpenning om det står "symtom" i diagnosen.

Anf. 101 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! I västra Sverige, som jag råkar känna till, finns det överenskommelser om att de som är elöverkänsliga icke skall tillerkännas ersättning från försäkringskassan. Jag har många exempel på att människor blivit behandlade på ett direkt kränkande sätt. Detta är orimligt. En sådan situation kan vi inte ha i Sverige.

Anf. 102 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Självfallet skall inte någon behöva utsättas för en kränkande behandling. Såvitt jag erfarit är symtom som utvecklas vid den här typen av besvär ett tillräckligt skäl för sjukskrivning.

Anf. 103 TALMANNEN:

Med detta är riksdagens frågestund denna vecka avslutad. Jag tackar regeringens företrädare för medverkan.

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Redogörelse
1997/98:JO1 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

10 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 29 oktober

1997/98:46 av *Per Westerberg* (m) till näringsministern
Telia AB

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 november.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 oktober

1997/98:88 av *Michael Hagberg* (s) till näringsministern
Den omreglerade elmarknaden

1997/98:89 av *Eva Goës* (mp) till näringsministern
Polenkabeln

den 30 oktober

1997/98:90 av *Sivert Carlsson* (c) till jordbruksministern
Borttagande av odlingshinder

1997/98:91 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Pierre Schori
Zambia

1997/98:92 av *Carina Hägg* (s) till försvarsministern
Krypteringsnycklar

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 november.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Prot. 1997/98:22
30 oktober

Anmäldes att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 29 oktober

**Fel! Okänt
växelargument.**

1997/98:60 av *Sivert Carlsson* (c) till kommunikationsministern
Telias nya taxor
1997/98:62 av *Sverre Palm* (s) till statsrådet Thomas Östros
Yrkesfiskarnas konkurrenssituation
1997/98:64 av *Inger Lundberg* (s) till kommunikationsministern
Telias taxor
1997/98:67 av *Lennart Fremling* (fp) till kommunikationsministern
Byggkostnaden för Citytunneln i Malmö
1997/98:71 av *Ronny Olander* (s) till kommunikationsministern
Teletaxan i Sverige
1997/98:73 av *Barbro Westerholm* (fp) till justitieministern
Hemligstämpling av scientologbibeln
1997/98:74 av *Lena Klevenås* (s) till näringsministern
Nedläggning av Electrolux i Alingsås
1997/98:76 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern
Mätning av radioaktiva utsläpp
1997/98:77 av *Sten Tolgfors* (m) till justitieministern
Polisen i Örebro län
1997/98:80 av *Eskil Erlandsson* (c) till kommunikationsministern
Riktnummer och teletaxor
1997/98:81 av *Lisbeth Staaf-Igelström* (s) till arbetsmarknadsministern
Småföretagares rätt till deltidsstämpling
1997/98:85 av *Marianne Andersson* (c) till arbetsmarknadsministern
Nedläggningen av Electroluxfabriken i Alingsås

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 4 november.

13 § Kammaren åtskildes kl. 15.01.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.31 och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Information från regeringen om åtgärder mot ekonomisk brottslighet	1
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	1
Anf. 2 KIA ANDREASSON (mp)	3
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	4
Anf. 4 BIRGITTA HAMBRAEUS (c).....	4
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	5
Anf. 6 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	6
Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	6
Anf. 8 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	7
Anf. 9 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	7
3 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	7
4 § Svar på interpellation 1997/98:33 om Ekobrottsmyndig- heten.....	8
Anf. 10 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	8
Anf. 11 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	10
Anf. 12 GUN HELLSVIK (m).....	11
Anf. 13 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	12
Anf. 14 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	12
Anf. 15 GUN HELLSVIK (m).....	13
Anf. 16 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	14
Anf. 17 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	15
Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	15
5 § Svar på interpellation 1997/98:32 om tunnelbygget i Hall- andsåsen.....	16
Anf. 19 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	16
Anf. 20 PER WESTERBERG (m).....	17
Anf. 21 BERNDT EKHOLM (s)	18
Anf. 22 BODIL FRANCKE OHLSSON (mp)	19
Anf. 23 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	19
Anf. 24 PER WESTERBERG (m).....	20
Anf. 25 BERNDT EKHOLM (s)	21
Anf. 26 BODIL FRANCKE OHLSSON (mp)	21
Anf. 27 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	22
Anf. 28 PER WESTERBERG (m).....	23
Anf. 29 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	23
6 § Anmälan om inkomna faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	24
7 § Hänvisning av ärenden till utskott	24
Ajournering.....	24
Återupptagna förhandlingar	24
8 § Frågestund	25
Anf. 30 TALMANNEN	25

<i>Utbetalningen av decemberpensionerna</i>	25	Prot. 1997/98:22
Anf. 31 ULLA HOFFMANN (v).....	25	30 oktober
Anf. 32 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	25	
Anf. 33 ULLA HOFFMANN (v).....	25	
<i>Alkohol- och tobaksskatten</i>	25	
Anf. 34 CARL FREDRIK GRAF (m)	25	
Anf. 35 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	25	
Anf. 36 CARL FREDRIK GRAF (m)	26	
Anf. 37 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	26	
Anf. 38 CARL FREDRIK GRAF (m)	26	
Anf. 39 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	27	
<i>Pharmacia & Upjohn</i>	27	
Anf. 40 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	27	
Anf. 41 TALMANNEN.....	27	
Anf. 42 Statsrådet THAGE G PETERSON (s).....	27	
Anf. 43 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	27	
Anf. 44 THAGE G PETERSON (s)	28	
<i>Situationen för arbetshandikappade</i>	28	
Anf. 45 SONJA FRANSSON (s).....	28	
Anf. 46 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	28	
Anf. 47 SONJA FRANSSON (s).....	28	
Anf. 48 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	28	
<i>De internationella körkortsbestämmelserna</i>	29	
Anf. 49 CARL G NILSSON (m).....	29	
Anf. 50 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	29	
Anf. 51 CARL G NILSSON (m).....	29	
Anf. 52 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	29	
<i>Telias nya taxesystem</i>	30	
Anf. 53 LENA SANDLIN (s).....	30	
Anf. 54 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	30	
Anf. 55 OWE HELLBERG (v)	30	
Anf. 56 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	31	
Anf. 57 OWE HELLBERG (v)	31	
Anf. 58 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	31	
Anf. 59 INGER LUNDBERG (s).....	31	
Anf. 60 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	31	
<i>Skatteväxlingen</i>	31	
Anf. 61 LENNART DALÉUS (c)	31	
Anf. 62 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	31	
Anf. 63 LENNART DALÉUS (c)	32	
Anf. 64 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	32	
Anf. 65 LENNART DALÉUS (c)	33	
Anf. 66 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	33	
<i>Sysselsättningen</i>	33	
Anf. 67 ELVER JONSSON (fp).....	33	

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	33
Anf. 69 ELVER JONSSON (fp)	34
<i>Kommunernas kostnader för flyktningmottagning</i>	34
Anf. 70 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	34
Anf. 71 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	34
<i>Offentlighet i EU:s organ</i>	35
Anf. 72 HENRIK S JÄRREL (m)	35
Anf. 73 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	35
<i>Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i kommunerna</i>	35
Anf. 74 ANN-KRISTIN FØSKER (fp).....	35
Anf. 75 TALMANNEN	36
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	36
<i>Barnomsorg för barn till arbetslösa</i>	36
Anf. 77 EWA LARSSON (mp).....	36
Anf. 78 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	37
Anf. 79 EWA LARSSON (mp).....	37
Anf. 80 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	37
Anf. 81 EVA ZETTERBERG (v)	38
Anf. 82 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	38
Anf. 83 EVA ZETTERBERG (v)	38
Anf. 84 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	38
Anf. 85 SIRI DANNAEUS (fp)	39
Anf. 86 Statsrådet THAGE G PETERSON (s)	39
<i>Förmögenhetsskatten</i>	39
Anf. 87 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd)	39
Anf. 88 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	39
Anf. 89 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd)	40
Anf. 90 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	40
<i>Uthyrningsverksamhet inom Amugruppen AB</i>	41
Anf. 91 ANNIKA JONSELL (m).....	41
Anf. 92 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	41
Anf. 93 ANNIKA JONSELL (m).....	41
Anf. 94 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	41
<i>Statsbidrag till kommunerna</i>	41
Anf. 95 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	41
Anf. 96 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	42
<i>Kvinnofrid</i>	42
Anf. 97 INGER SEGELSTRÖM (s).....	42
Anf. 98 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	42
<i>Sjukersättning till el- och amalgamöverkänsliga</i>	43
Anf. 99 MARIANNE ANDERSSON (c).....	43
Anf. 100 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	43
Anf. 101 MARIANNE ANDERSSON (c).....	43
Anf. 102 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	43

Anf. 103 TALMANNEN.....	43	Prot. 1997/98:22
9 § Bordläggning.....	44	30 oktober
10 § Anmälan om interpellation	44	<hr/>
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	44	
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	45	
13 § Kammaren åtskildes kl. 15.01.....	45	

Gotab, Stockholm 1997